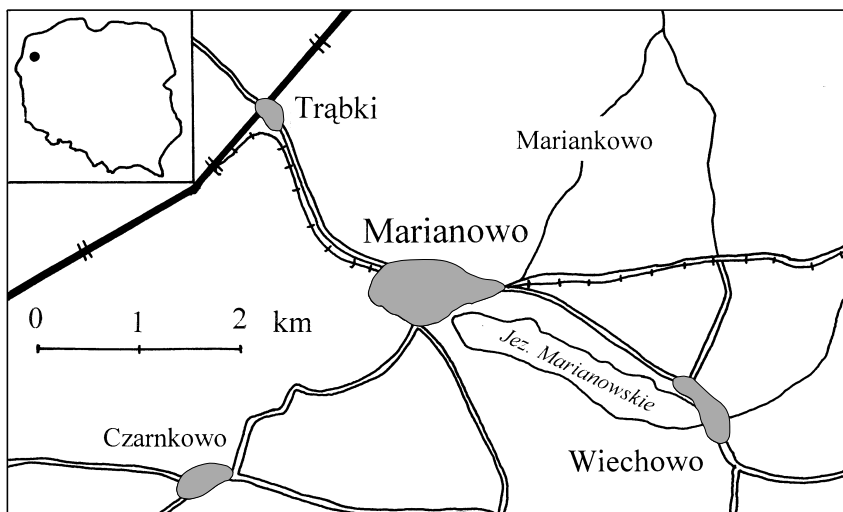

NOTATKI BOTANICZNE

Notatki florystyczne z okolic Marianowa na Pomorzu Zachodnim

Informacje o florze okolic Marianowa można uzyskać z nielicznych jak dotąd prac (MÜLLER 1911; GÓRSKI 1995; ĆWIKLIŃSKI 1996). W zamieszczonym poniżej spisie, pochodzącym z okolic Marianowa k. Stargardu Szczecińskiego (Ryc. 1), przedstawiono rzadsze elementy flory Pomorza Zachodniego. Niektóre z nich, tj. *Andromeda polifolia*, *Carex disticha*, *Chenopodium bonus-henricus*, *Hypericum humifusum*, *Platanthera bifolia* i *Sparganium minimum*, znalazły się na czerwonej liście gatunków ginących i zagrożonych Pomorza Zachodniego i Wielkopolski (ŻUKOWSKI & JACKOWIAK 1995). Stanowisko *Ulex europaeus* z okolic Marianowa (GÓRSKI 1995) zostało niestety zniszczone w 1998 r. w trakcie budowy wysypiska odpadów stałych.

Daty florystyczne pochodzą z kwadratów ATPOL: **AB87**, **AB88**, **AB96** i **AB98**. Nazewnictwo gatunków przyjęto za opracowaniem MIRKA i in. (1995).

Ryc. 1. Okolice Marianowa na Pomorzu Zachodnim.

Fig. 1. Vicinity of Marianowo, West Pomerania region.

WYKAZ GATUNKÓW

Skrót: M. – Marianowo

Adoxa moschatellina – AB98, oles pod Czarnkowem. *Agrostemma githago* – AB88, 300 m za M., przy drodze do Wiechowa, pole. *Andromeda polifolia* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko. *Angelica sylvestris* – AB98, po NW stronie Jez. Marianowskiego, okrajek olsu. *Anthoxanthum aristatum* – AB88, M., pole. *Aster novi-belgii* – AB88, 0,5 km za M. przy polnej drodze z M. do Wiechowa, okrajek olsu.

Bromus carinatus – AB 88, M., przydroże.

Carex disticha – AB88, M., po NW stronie Jez. Marianowskiego, podmokła łąka. *C. lasiocarpa* – AB88, 0,5 km za M., przy drodze polnej do Wiechowa, brzeg bagna. *C. montana* – AB88, ok. 5 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, buczyna. *C. pallescens* – AB88, 5 km na N od Wiechowa, na zrębie w buczynie. *C. riparia* – AB88, bagno ok. 300 m na E od M. *C. rostrata* – AB88, ok. 1 km na NE od M., torfowisko. *C. vesicaria* – AB88, 0,5 km za M., przy drodze polnej do Wiechowa, bagno. *Carlina vulgaris* – AB88, Trąbki, na gruzie. *Ch. glaucum* – AB88, M. w części E, przydroże. *Ch. rubrum* – AB88, M. w części E, przydroże. *Cirsium acaule* – AB88, przy drodze polnej między M. a Wiechowem, sucha łąka. *Corispermum leptopterum* – AB98, między M. a Czarnkowem, piaszczysta skarpa. *Crepis capillaris* – AB87, 1 km na NW od Trąbek, przy polu. *Cyperus fuscus* – AB88, po NW stronie Jez. Marianowskiego, podmokła ścieżka.

Drosera rotundifolia – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko.

Eriophorum vaginatum – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, bór bagienny.

Hedera helix – AB87, za Trąbkami, przy drodze; AB98, przy drodze z M. do Czarnkowa, zagajnik brzozowy. *Hydrocotyle vulgaris* – AB88, przy drodze polnej między M. a Wiechowem; AB88, okolice Mariankowa, pospolicie przy bagnach, podmokłych łąkach, skrajach olsów; AB98 po N lini brzegowej Jez. Marianowskiego. *Hypericum humifusum* – AB88, Mariankowo, świeży ugor. *H. montanum* – AB88, 4 km na N od Wiechowa, na zrębie w buczynie.

Juncus bulbosus – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko. *J. capitatus* – AB88, M. od strony E, wilgotne pole; AB88, między M. a Wiechowem, przeorana podmokła łąka przy olesie.

Lathyrus tuberosus – AB88, między M. a Trąbkami, rów przydrożny. *Ledum palustre* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko.

Malva alcea – AB88, M. od strony W; AB88, 300 m za M. w kierunku Wiechowa, rów przy drodze.

Melampyrum nemorosum – AB88, ok. 5 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, okrajek buczyny. *Menyanthes trifoliata* – AB88, ok. 1 km za M., przy drodze polnej do Wiechowa, torfowisko.

Myosurus minimus – AB88, M. od strony E, pole.

Nardus stricta – AB88, 0,5 km na N od M., przy drodze do Mariankowa, psiara; AB88, po NW stronie Jez. Marianowskiego, psiara.

Ornithopus perpusillus – AB88, M. od strony E; AB88, ok. 3 km na N od Wiechowa, sucha łąka. *Oxycoccus palustris* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko.

Platanthera bifolia – AB88, Mariankowo, okrajek zagajnika brzozowego. *Potentilla neummanniana* – AB88, pod Trąbkami od strony M., murawa napiaskowa; AB98, między M. a Czarnkowem, przydroże.

Ranunculus bulbosus – AB88, M. od strony E, piaszczysty nasyp przy torach kolejowych. *R. lingua* – AB88, Mariankowo, brzeg bagna.

Sanguisorba minor – AB88, 2,5 km na NE od Wiechowa, murawa napiaskowa. *Sparganium minimum* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, brzeg bagna.

Teesdalea nudicaulis – AB88, przy polnej drodze z M. do Wiechowa, murawa napiaskowa; AB98, 1,5 km na SE od M., przy drodze do Czarnkowa, murawa napiaskowa. *Thalictrum minus* – AB88, M., rów przy torach kolejowych. *Trientalis europaea* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze

polnej do Lisowa. *Triglochin palustre* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko.

Vaccinium uliginosum – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, bór bagienny. *Verbena officinalis* – AB88, M., przypłocie. *Veronica scutellata* – AB88, przy drodze polnej między M. a Wiechowem, brzeg bagna. *Vicia lathyroides* – AB98, między M. a Czarnkowem, porzucone pole przy drodze. *Viola palustris* – AB88, ok. 4 km na N od Wiechowa, przy drodze polnej do Lisowa, torfowisko.

Summary. Floristic notes from the vicinity of Marianowo, West Pomerania region (north-western Poland). The paper presents the localities for 54 species. The area of investigations included squares ATPOL **AB87**, **AB88**, **AB96** and **AB98**. *Andromeda polifolia*, *Carex disticha*, *Chenopodium bonus-henricus*, *Hypericum humifusum*, *Platanthera bifolia* and *Sparganium minimum* are especially endangered and threatened plants of West Pomerania.

LITERATURA

ĆWIKLIŃSKI E. 1996. Rzadkie i chronione gatunki roślin naczyniowych na Pojezierzu Ińskim w województwie szczecińskim. – Zesz. Nauk. AR w Szczecinie **174**, Rol. Ser. Przyr. **64**: 71–87.

GÓRSKI P. 1995. Stanowisko *Ulex europaeus* L. z okolic Marianowa koło Stargardu Szczecińskiego. – Bad. Fizjogr. Pol. Zach. Ser. B **44**: 179–180.

MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJAC A. & ZAJAC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **15**: 1–303.

MÜLLER W. 1911. Flora von Pommern. Wyd. 3. ss. 376. Johs. Burmeister's Buchhandlung, Stettin.

ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Taks. Rośl. Uniw. A. Mickiewicza **3**: 9–92.

PIOTR GÓRSKI, *Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, al. Niepodległości 14, PL-61-713 Poznań, Polska; e-mail: peter@amu.edu.pl*

Przyjęto do druku: 15.12.1999 r.

Materiały do flory Tatrzańskiego Parku Narodowego

Flora polskiej części Tatr od dawna była (i jest nadal) obiektem badań wielu botaników (por. MIREK & PIĘKOŚ-MIRKOWA 1996). Zgromadzone w okresie ponad stu lat dane florystyczne, dotyczące występowania i rozmieszczenia roślin naczyniowych na tym obszarze, są podstawą – przygotowywanego przez ośrodek krakowski – całościowego opracowania flory Tatrzańskiego Parku Narodowego.

W niniejszej notatce znajdują się informacje o występowaniu niektórych gatunków na obszarze TPN. Daty florystyczne zgromadzono w trakcie badań fitosocjologicznych prowadzonych w ramach projektu badawczego KBN 6 P04G 035 18.

Nazewnictwo gatunków przyjęto za MIRKIEM i in. (1995). Lokalizacje i wyniesienie stanowisk ustalono według mapy „Tatry Polskie” (1992) w skali 1 : 10000.

WYKAZ GATUNKÓW

Antennaria carpatica – Tatry Zachodnie: półki skalne pod Wołowcem od strony N, 2055.

Carex lachenalii – Tatry Wysokie: Dol. Pięciu Stawów Polskich, Czerwony Piarg, wyleżysko przy szlaku na Szpiglasową Przełęcz, 1980.

Cirsium helenioides – Stosunkowo rzadki, podawany ze zboczy Miedzianego nad Morskim Okiem (PAWŁOWSKI i in. 1928), Krokwi, 1210 i powyżej Hali Tomanowej 1385, 1420 (PIĘKOŚ 1967); nowe stanowisko – Tatry Zachodnie: Wielkie Koryciska, ok. 1030.

Cortusa matthioli – Kilka stanowisk w TPN (PIĘKOŚ-MIRKOWA & ŁOBARZEWSKA 1990); nowe stanowisko – Tatry Zachodnie, Hrubasowy Uplaz, w kosówce przed Mnichami Chochołowskimi, 1545.

Diphasiastrum alpinum – Tatry Zachodnie: powyżej Smreczyńskiej Przełęczy od strony SW, 1900; przy szlaku Dol. Jarząbczą na Trzydniowiański Wierch, poniżej Przykraj Kopy, 1530.

Luzula spicata – Tatry Zachodnie: półki skalne pod Kamienistą od strony NW, 2020; pod Wołowcem od strony S, przy rozejściu szlaku na Rohacze i ścieżki trawersującej od południa Wołowiec (Tatry Słowackie), 1985.

Senecio carniolicus – Tatry Zachodnie: Hlińska Przełęcz, 1907; na grani w pobliżu Kopy Prawdy od strony Jarząbczego Wierchu, 2005.

S. carpaticus – Tatry Zachodnie: Litworowa Przełęcz, 2037.

Sibbaldia procumbens – Gatunek bardzo rzadki w Tatrach, podawany z kilku stanowisk w grupie Czerwonych Wierchów (PAWŁOWSKI 1956); nowe stanowisko – Tatry Zachodnie, Wyżnia Kondracka Przełęcz, przy szlaku w miejscu wydeptywanym przez turystów, 1770; jest to pierwsze, synantropijne stanowisko tego gatunku w Tatrach.

Zdjęcie fitosocjologiczne wykonane w płacie z sybaldią rozestlaną: zdj. 58; data 03.08.1999; pow. 3 m²; pokrycie c – 50%, d – 20%: *Salicetea herbaceae*: *Gnaphalium supinum* 2b.1, *Sibbaldia procumbens* +, *Sedum alpestre* r; *Nardo-Callunetea*: *Potentilla aurea* 2a.1, *Geum montanum* r; **Inne**: *Agrostis rupestris* 2b.1, *Phleum commutatum* +, *Mutellina purpurea* +, *Deschampsia caespitosa* +, *Poa alpina* +, *Oligotrichum hercynicum* 1.2, *Taraxacum* sp. r, *Musci* indet. 2.2.

Sorbus chamaemespilus – Gatunek stosunkowo rzadki w Tatrach, znany z kilkunastu stanowisk (por. PIĘKOŚ 1967; ZWIJACZ-KOZICA 1996); nowe stanowisko – Tatry Zachodnie, w kotle pod Jarząbczym Wierchem, przy ścieżce powyżej Jarząbczej Równi, w *Vaccinietum myrtilli* z *Calamagrostis villosa*, 1670.

Streptopus amplexifolius – Tatry Zachodnie: przy szlaku na Iwaniacką Przełęcz z Dol. Chochołowskiej, poniżej Szalasisk, 1280.

Summary. A contribution to the flora of the Tatra National Park. The paper reveals the localities of 11 species from the Tatra National Park (West Carpathians). They are: *Antennaria carpatica*, *Carex lachenalii*, *Cirsium helenioides*, *Cortusa matthioli*, *Diphasiastrum alpinum*, *Luzula spicata*, *Senecio carniolicus*, *S. carpaticus*, *Sibbaldia procumbens*, *Sorbus chamaemespilus* and *Streptopus amplexifolius*.

LITERATURA

- MIREK Z. & PIĘKOŚ-MIRKOWA H. 1996. Rośliny kwiatowe i paprotniki. – W: Z. MIREK (red.), Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego, ss. 786+[1]. Wyd. Tatrzański Park Narodowy. Kraków – Zakopane.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. **15**: 1–303.

- PAWŁOWSKI B. 1925. Zapiski florystyczne z Tatr. II. – Acta Soc. Bot. Pol. **3**(1): 76–96.
- PAWŁOWSKI B. 1956. Flora Tatr. Rośliny naczyniowe. **1**. ss. 672. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- PAWŁOWSKI B., SOKOŁOWSKI M., WALLISCH K. 1928. Zespoły roślin w Tatrach. Część VII. Zespoły roślinne i flora doliny Morskiego Oka. – Rozpr. Wydz. Mat.-Przyr. PAU, **67**, Dz. A/B 1927: 171–311.
- PIĘKOŚ H. 1967. Notatki florystyczne z Tatr. – Fragm. Flor. Geobot. **13**(1): 69–75.
- PIĘKOŚ-MIRKOWA H. & ŁOBARZEWSKA A. 1990. Zarzyczka górską *Cortusa matthioli* L. – ekologia, zagrożenie i ochrona. – W: H. PIĘKOŚ-MIRKOWA (red.), Ekologia, zagrożenie i ochrona rzadkich gatunków roślin górskich. – Stud. Nat. Ser. A **33**: 17–67.
- ZWIJACZ-KOZICA T. 1996. Nieznane stanowiska jarząbu nieszypułkowego *Sorbus chamaemespilus* w Tatrzańskim Parku Narodowym. – Chrońmy Przyr. Ojcz. **52**(6): 84.

PIOTR GÓRSKI, *Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, al. Niepodległości 14, PL-61-713 Poznań, Polska; e-mail: peter@amu.edu.pl*

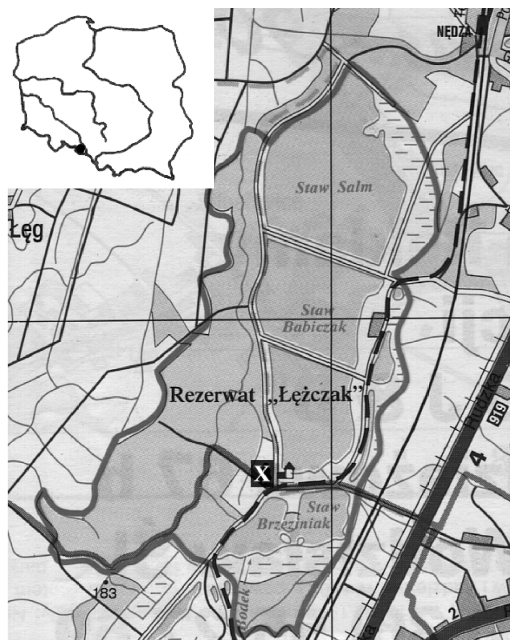
Przyjęto do druku: 28.01.2000 r.

***Viola alba* (Violaceae) – nowy gatunek dla flory województwa śląskiego**

Viola alba Bess. posiada w Polsce nieliczne stanowiska w Karpatach – okolice Dukli i Nowego Sącza (SZAFER i in. 1986; RUTKOWSKI 1998). Po raz pierwszy gatunek opisany został przez Bessera w 1809 r. z okolic Przełęczy Dukielskiej (ZABŁOCKI 1947). Myłono go często z biało kwitającymi okazami *Viola odorata* L.. Ze względu na swoje rzadkie występowanie nie był dokładnie znany badaczom, a w zielnikach brak było okazów nie tylko z terenu Polski, ale także z innych krajów. Fiołek ten cechuje duża zmienność co do barwy i wielkości kwiatów oraz liści (ZABŁOCKI 1947; DOSTÁL & ČERVENKA 1992). Tworzy on mieszańce z *Viola ambigua*, *V. hirta*, *V. odorata*, *V. suavis*, *V. collina*, *V. riviniana* i *V. reichenbachiana* 1977).

Nowe stanowisko tego rzadkiego gatunku odkryto w rezerwacie „Łęczszak” w marcu i kwietniu 1996 r., gdzie utrzymywał się w latach 1997–1999. Rezerwat położony jest w pradolinie Odry, w odległości 40 km od Bramy Morawskiej, na terenie Raciborza (dzielnica Markowice) oraz gminy Nędza (wsie: Babice i Zawada Książęca). Prawdopodobnie *Viola alba*, jak też szereg innych gatunków południowych, wykorzystowało Bramę Morawską w swej wędrówce doliną Odry na niżowy Śląsk (KRAWIECOWA & KUCZYŃSKA 1964; SZAFER 1977).

Nieznane dotąd stanowisko *Viola alba* (Ryc. 1) obejmuje trzy płaty, leżące od siebie w niewielkiej odległości, wzdłuż drogi prowadzącej groblą między stawem Babiczak, a doliną potoku Łęgoń. Dwa większe płaty z *V. alba* usytuowane są po zachodniej stronie drogi, a trzeci, najmniejszy, po wschodniej. W największym płacie o wymiarach ok. 10 × 2,5 m naliczono ok. 300 osobników. W znajdującym się w odległości ok. 3 m na północ mniejszym płacie, o wymiarach 5 × 2,5 m stwierdzono ok. 100 osobników,

Ryc. 1. X – lokalizacja stanowiska *Viola alba* Bess. w rezerwacie przyrody „Łęczzak”.

Fig. 1. X – location of stand of *Viola alba* Bess. in partial reserve “Łęczzak”.

a w najmniejszym płacie, leżącym po drugiej stronie drogi, o wymiarach $2 \times 0,5$ m – ok. 50 osobników. Populacja wykazuje tendencje wzrostowe. W 1996 r. roślina ta występowała w jednym miejscu (obecnie największym płacie) i liczyła ok. 100 osobników. W trzy lata później zaobserwowano ją już na trzech płatach. Okazało się, że jest to *V. alba* subsp. *scotophylla* (DOSTÁL & ČERVENKA 1992).

Stanowisko z rezerwatu „Łęczzak” jest jedynym znanym w województwie śląskimi i prawdopodobnie najliczniejszym na terenie całej Polski. Najbliższe, oddalone o ponad 60 km, to potwierdzone stanowiska w okolicy Ołomuńca w Republice Czeskiej (DOSTÁL & ČERVENKA 1992).

Podziękowania. Bardzo serdecznie dziękuję Panu Profesorowi drowi hab. Krzysztofowi Rostańskiemu za potwierdzenie oznaczenia i pomoc w identyfikacji podgatunku.

Summary. *Viola alba* (Violaceae) – a new species to the flora of the Silesian Province. The first and hitherto the only one locality of *Viola alba* Bess. in the Silesian Province. has been found in April 1996 near Racibórz in partial reserve “Łęczzak”. Probably this population is the biggest in Poland.

LITERATURA

DOSTÁL J. & ČERVENKA M. 1992. Vel'ký kl'úč na určovanie vyšších rastlín. 2. ss. 780–1561. Slovenské Pedagogické Nakladateľ'stvo, Bratislava.

- KRAWIECOWA A. & KUCZYŃSKA I. 1964. Roślinność rezerwatu „Łęczszak”. – Acta Univ. Wratisl. **24**. Pr. Bot. **4**: 5–31.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski Niżowej. ss. 809. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1986. Rośliny Polskie. Wyd. 5. **1**. ss. 467. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZABŁOCKI J. 1947. Rodzina *Violaceae* – W: W. SZAFER (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. **6**, ss. 70. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.
- SZAFER W. 1977. Szata roślinna Polski niżowej – W: W. SZAFER & K. ZARZYCKI (red.), Szata roślinna Polski **2**, ss. 17–188. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

BOŻENA ZYZNAWSKA, *Katedra Geobotaniki i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Śląski, ul. Jagiellońska 28, PL-40-032 Katowice, Polska.*

Przyjęto do druku: 21.10.1999 r.

Hammarbya paludosa (Orchidaceae) w północno-wschodniej Polsce

Hammarbya paludosa (L.) Kuntze należy do grupy najrzadszych i zanikających składników naszej flory. Podlega ochronie gatunkowej, a według ZARZYCKIEGO i SZELĄGA (1992) należy do grupy gatunków narażonych. Wątlík został też wpisany do „Polskiej czerwonej księgi roślin” jako narażony na wyginięcie (kategoria V) (BRÓZ & PRZEMYSKI 1993). Nie podano tu jednak stanowisk z Pojezierza Suwalskiego. Tymczasem prowadzona od trzydziestu lat inwentaryzacja flory naczyniowej północno-wschodniej Polski wykazuje, że omawiany gatunek występuje na tym obszarze. Są to miejsca, w których są wciąż aktywne procesy torfotwórcze i dość stabilny układ stosunków hydrologicznych.

W celu przedstawienia fitosocjologicznego charakteru zbiorowisk roślinnych, w których występuje wątlík, w tabeli 1 zamieszczono cztery zdjęcia fitosocjologiczne z terenu Suwalszczyzny (zdjęcia 1–4) i sześć zdjęć (zdjęcia 5–10) z rezerwatu „Jezioro Obradowskie” z Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego (KARCZMARZ & SOKOŁOWSKI 1988).

Wszystkie stanowiska są udokumentowane materiałem zielnikowym znajdującym się w zielniku Zakładu Lasów Naturalnych IBL w Białowieży (BIL).

W wykazie stanowisk zamieszczono w nawiasach numery od 1 do 11, odpowiadające numerom punktów oznaczających stanowiska na mapce (Ryc. 1)

Wykaz stanowisk:

Województwo Podlaskie, powiat Suwałki: **FA-88** – (1) Kleszczówek. Suwalski Park Krajobrazowy, torfowisko przejściowe na S od wsi (Sokołowski 1969, npl.); **FB-19** – (2) Wigierski Park Narodowy, torfowisko z *Rhynchospora alba* i *Scirpus hudsonianus*, w zatorfionej zatoczce doliny Czarnej Hańczy (tabela 1, zdj. 3, SOKOŁOWSKI 1988).

Powiat Sejny: **GB-12** – (3) Zelwa, na S od jeziora Wilkokuk, torfowisko przejściowe, w kilku miejscach nielicznie (tabela 1, zdj. 1 i 2, SOKOŁOWSKI 1978); (4) Zelwa, rezerwat „Łempis”, torfowisko nad S brzegiem jeziora Łemtupis i (5) na NE od jeziora Stulpień, torfowisko wysokie (Sokołowski 1974, npl.).

Tabela 1. Zdjęcia fitosocjologiczne stanowisk *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze.
Table 1. Phytosociological records with *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze.

Nr kolejny – Successive No.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pokrycie warstwy drzew – Cover of tree layer	a %	5	5
Pokrycie warstwy krzewów – Cover of shrub layer	b %	10	10	.	5	.	5	.	10	5	.
Pokrycie warstwy ziół – Cover of herb layer	c %	70	70	60	60	80	70	75	75	60	60
Pokrycie warstwy mchów – Cover of moss layer	d %	100	90	40	100	100	100	100	100	100	100
Powierzchnia zdjęcia w m ² – Surface of record in m ²		50	80	15	2	200	150	80	100	30	100
Liczba gatunków – Number of species		40	43	22	31	19	17	19	18	13	17
Drzewa – Trees											
<i>Pinus sylvestris</i>	a	1	1
“ ”	b	+	+	.	.	.	+
<i>Betula pubescens</i>	a	+
“ ”	b	+	.	.	+	.	1	.	1	1	.
“ ”	c	.	.	.	+
<i>Alnus glutinosa</i>	b	+	.	.	+
<i>Picea abies</i>	b	.	1	.	1
<i>Betula humilis</i>	b	+
Ch. Scheuchzerio-Caricetea fuscae											
<i>Hammarbya paludosa</i>		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Menyanthes trifoliata</i>		2	3	1	2	2	2	1	2	2	2
<i>Potentilla palustris</i>		1	.	.	+	3	2	3	2	+	+
<i>Carex limosa</i>		.	.	1	.	1	+	+	+	2	2
<i>C. chordorrhiza</i>		.	.	+	.	1	1	1	1	+	+
<i>Epipactis palustris</i>		1	2	+	+	.	.	1	.	.	.
<i>Scheuchzeria palustris</i>		.	.	1	.	.	+	.	.	1	+
<i>Epilobium palustre</i>		.	+	.	.	+	.	+	+	.	.
<i>Carex lasiocarpa</i>		.	+	1	+	.	.
<i>Calamagrostis stricta</i>		.	.	.	+	+	.	.	+	.	.
<i>Carex nigra</i>		1	1	+
<i>C. dioica</i>		1	.	.	1
<i>Campylium stellatum</i>		.	1	1
<i>Drepanocladus verincosus</i>		.	1	.	+
<i>Calliergon stramineum</i>		.	.	+	.	.	.	+	.	.	.
<i>Sphagnum teres</i>		.	.	.	1	.	.	1	.	.	.
<i>Carex lepidocarpa</i>		+
<i>Juncus alpinus</i>		.	+
<i>Rhynchospora alba</i>		.	.	2
<i>Cinclidium stygium</i>		.	.	1

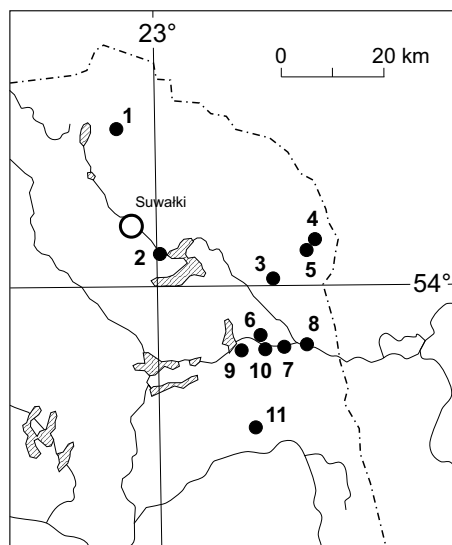
Tabela 1. Ciąg dalszy. – Table 1. Continued.

Nr kolejny – Successive No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Scirpus hudsonianus</i>	.	.	2
<i>Carex diandra</i>	.	.	.	+
<i>Stellaria palustris</i>	+	.	.	.
<i>Carex curta</i>	+
<i>Eriophorum angustifolium</i>	+
Ch. Oxycocco-Sphagnetea										
<i>Vaccinium oxycoccus</i> [= <i>Oxycoccus palustris</i>]	2	2	2	3	2	3	2	3	3	3
<i>Drosera rotundifolia</i>	1	1	1	1	.	+	.	.	.	+
<i>Aulacomnium palustre</i>	1	1	.	1
<i>Andromeda polifolia</i>	+	.	.	.	+	+
<i>Polytrichum strictum</i>	+	+
<i>Sphagnum rubellum</i>	2
<i>Sph. magellanicum</i>	.	.	.	2
Ch. Phragmitetalia										
<i>Carex rostrata</i>	+	+	+	1	1	2	2	2	1	1
<i>Peucedanum palustre</i>	+	+	+	.	+	+	1	+	.	+
<i>Equisetum fluviatile</i>	.	.	.	+	2	+	1	1	+	1
<i>Lysimachia thyriflora</i>	+	+	+	.	+	.
<i>Galium palustre</i>	.	+	1	.	.	.
<i>Phragmites australis</i>	.	2
<i>Scutellaria galericulata</i>	+
Gatunki towarzyszące (Accompanying species)										
<i>Sphagnum recurvum</i>	.	1	1	3	5	5	5	5	5	5
<i>Lysimachia vulgaris</i>	+	+	.	.	+	+	1	1	.	.
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	4	4	1	+
<i>Thelypteris palustris</i>	1	1	.	2	+
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	+	+	+	.	.	.
<i>Tomenthypnum nitens</i>	2	1	.	1
<i>Calliergonella cuspidata</i>	1	1	.	+
<i>Paludella squarrosa</i>	1	1	.	+
<i>Helodium blandowii</i>	+	.	.	1
<i>Galium uliginosum</i>	+	+	.	+
<i>Carex panicea</i>	1	1
<i>Potentilla erecta</i>	1	1
<i>Juniperus communis</i>	b	2	1
<i>Frangula alnus</i>	b	1	+

Tabela 1. Ciąg dalszy. – Table 1. Continued.

Nr kolejny – Successive No.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Salix rosmarinifolia</i>	b	+	1
<i>S. rosmarinifolia</i>	c	+
<i>Angelica sylvestris</i>		+	+
<i>Cirsium palustre</i>		+	+
<i>Viola palustris</i>		+	.	.	.	+
<i>Maianthemum bifolium</i>		+	+
<i>Sphagnum palustre</i>		.	+	.	1
<i>Molinia caerulea</i>		1	+
<i>Poa palustris</i>		.	.	.	+	+
<i>Succisa pratensis</i>		+
<i>Ranunculus acris</i>		+
<i>Geum rivale</i>		+
<i>Juncus articulatus</i>		+
<i>Pyrola rotundifolia</i>		.	+
<i>Dactylorhiza maculata</i>		.	+
<i>Crepis paludosa</i>		.	+
<i>Pleurozium schreberi</i>		.	1
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>		.	1
<i>Utricularia intermedia</i>		.	.	1
<i>U. minor</i>		.	.	1
<i>Riccardia incurvata</i>		.	.	1
<i>Calliergon giganteum</i>		.	.	1
<i>Festuca rubra</i>		.	.	.	+
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>		.	.	.	+
<i>Sphagnum nemoreum</i>		.	.	.	2
<i>Salix pentandra</i>	b	+	.	.
<i>S. cinerea</i>	b	1	.	.
<i>Agrostis canina</i>		+	.	.

Powiat Augustów: **GB-21** – (6) Paniewo nad Kanałem Augustowskim, gm. Płaska, uroczysko Borsuki, torfowisko przejściowe (Sokołowski 1988, npbl.); (7) Mikaszówka, torfowisko przejściowe na linii Kanału Augustowskiego na NW i na NE od leśniczówki „Jazy”, w wielu miejscach (Sokołowski 1974, npbl.); **GB-22** – (8) Rygol, nad Kanałem Augustowskim, torfowisko przejściowe (Sokołowski 1974, npbl.); **GB-31** – (9) Płaska, torfowisko przejściowe na S od wsi (Sokołowski 1974, npbl.); (10) rezerwat „Perkuć”, gmina Płaska, torfowisko przejściowe (tabela 1, zdj. 4, Sokołowski 1972 npbl.); **GB-41** – (11) Hruskie, uroczysko Wilcze Bagno na E od wsi, torfowisko wysokie (Sokołowski 1972, npbl.), na początku lat 70. torfowisko pocięto rowami i stanowisko prawdopodobnie zanikło.

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze na terenie Suwalszczyzny (północno-wschodnia Polska).

Fig. 1. Distribution of *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze in the Suwalszczyzna region (NE Poland).

Summary. *Hammarbya paludosa* (Orchidaceae) in north-eastern Poland. *Hammarbya paludosa* (L.) Kuntze is among rare and threatened species in the flora of Poland. In the north-eastern Poland (Suwalszczyzna region) this species was found in several new localities (Fig. 1). The phytosociological character of plant communities with *H. paludosa* presents Table 1.

LITERATURA

- BRÓŻ E. & PRZEMYSKI A. 1993. *Hammarbya paludosa*. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.), Polska czerwona księga roślin, ss. 274–275. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- KARCZMARZ K. & SOKOŁOWSKI A. W. 1988. Roślinność torfowiskowa rezerwatu Jezioro Obradowskie na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. – Ann. Univ. M. Curie-Skłodowska. Sec. C **43**(9): 103–117.
- SOKOŁOWSKI A. W. 1978. Projektowany rezerwat Wilkokuk w Puszczy Augustowskiej. – Chrońmy Przyr. Ojcz. **34**(1): 60–65.
- SOKOŁOWSKI A. W. 1988. Flora roślin naczyniowych Wigierskiego Parku Narodowego. – Parki Nar. Rez. Przyr. **9**(4): 5–84.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

ALEKSANDER W. SOKOŁOWSKI, *Zakład Lasów Naturalnych, Instytut Badawczy Leśnictwa, PL-17-230 Białowieża, Polska; e-mail: asokolow@las.ibl.bialowieza.pl*

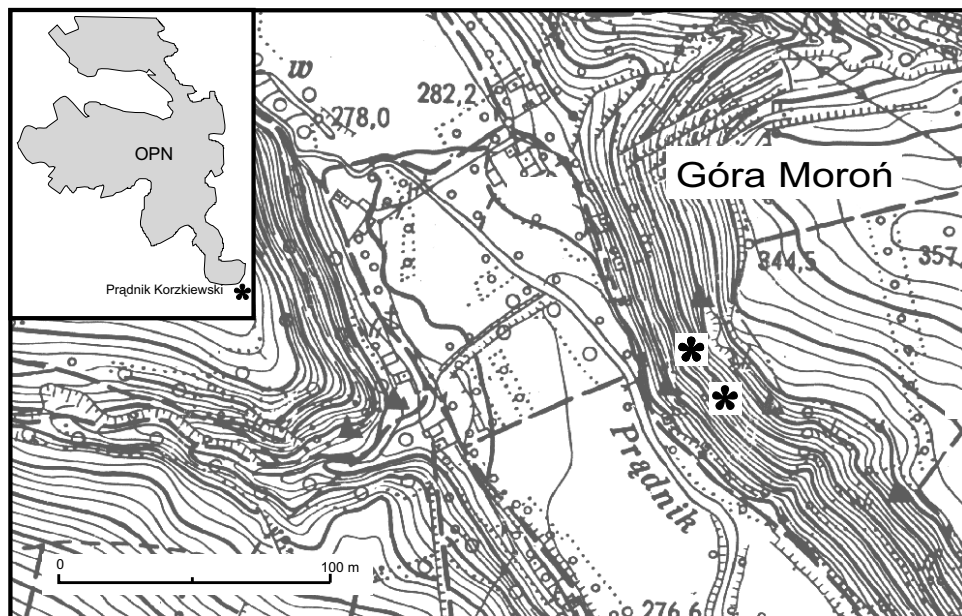
Przyjęto do druku: 18.10.1999 r.

***Carex michelii* (Cyperaceae) w otulinie Ojcowskiego Parku Narodowego**

Carex michelii Host występuje w południowo-wschodniej części Polski – Roztocze, Wyżyna Lubelska, południowa część Wyżyny Małopolskiej, na Dolnym Śląsku oraz na Podkarpaciu (BRZYSKI 1961). Na terenie byłego województwa krakowskiego gatunek ten został sklasyfikowany jako rzadki i narażony, którego połowa stanowisk jest historyczna (ZAJĄC & ZAJĄC 1998).

W Ojcowskim Parku Narodowym znane były trzy stanowiska tej rośliny. Rosła ona w bogatych florystycznie murawach kserotermicznych w Wąwozie Koziarnia i koło Kopcowej Skąły w Prądniku Korzkiewskim (MICHALIK 1978). W trakcie inwentaryzacji florystycznej przeprowadzonej na terenie Parku w 1991 r., stanowiska te nie zostały potwierdzone (MICHALIK 1993, 1996), zaś siedliska, na których turzycy występowała, uległy daleko idącym przekształceniom w toku sukcesji wtórnej. Została ona zaliczona do grupy wymarłej na terenie OPN w latach 1991–1996 (MICHALIK 1996).

W czerwcu 1998 r. podczas inwentaryzacji zbiorowisk murawowych Ojcowskiego Parku Narodowego i otuliny odnaleziono nowe, bogate stanowisko turzycy Michela. Znajduje się ono w odległości około 1 km od południowej granicy Parku, na Górze Moroń w Prądniku Korzkiewskim – kwadrat ATPOL DF 5921 (Ryc. 1).

Ryc. 1. Nowe stanowiska *Carex michelii* Host * (kwadrat ATPOL DF 5921), OPN – Ojcowski Park Narodowy.

Fig. 1. A new localities of *Carex michelii* Host * (ATPOL-square DF 5921), OPN – Ojców National Park.

Carex michelii rośnie tu w kwiecistych murawach kserotermicznych *Origano-Brachypodietum pinnati vincetoxicetosum* oraz *agramonietosum*. Ich skład florystyczny przedstawiają następujące zdjęcia fitosocjologiczne (pokrycie gatunków podano w procentach):

Zdj. 1. 16.06.1998 r., Góra Moroń, Prądnik Korzkiewski, zbocze o ekspozycji SW, nachylenie 30–450, gleba typu rędzina, słabo szkieletowa. Powierzchnia zdjęcia 100 m². Pokrycie w warstwie c – 100%, liczba gatunków w zdjęciu – 53: **Ch. Festuco-Brometea**: *Brachypodium pinnatum* 27,4; *Carex michelii* 16,3; *Helianthemum nummularium* subsp. *obscurum* 5,2; *Euphorbia cyparissias* 0,7; *Origanum vulgare* 1,0; *Stachys recta* 0,8; *Festuca rupicola* 6,6; *Poa compressa* 0,8; *Galium album* 0,6; *Potentilla heptaphylla* 0,4; *Verbascum chaixii* subsp. *austriacum* 0,9; *Sanguisorba minor* 0,7; *Scabiosa ochroleuca* 0,9; *Campanula glomerata* 0,1; *Allium montanum* 0,1; *Thymus kosteleckyanus* 0,2; *Centaurea scabiosa* 1,2; *Coronilla varia* 0,7; *Echium vulgare* 0,2; *Thymus austriacus* 0,6; *Asperula cynanchica* 0,3; *Dianthus carthusianorum* 0,1; *Plantago media* 0,1; *Thymus marschallianus* 0,2; *Festuca pallens* 1,5; *Hypericum perforatum* 0,4; *Koeleria macrantha* 0,05; *Thymus praecox* 0,1; **Ch. Trifolio-Geranieta**: *Vincetoxicum hirundinaria* 8,7; *Anthericum ramosum* 1,8; *Galium verum* 0,4; *Fragaria viridis* 2,1; *Silene nutans* 0,4; *Poa angustifolia* 0,1; *Geranium sanguineum* 0,1; *Astragalus glycyphyllos* 0,9; **Ch. Molinio-Arrhenatheretea**: *Achillea millefolium* 0,4; *Festuca rubra* 4,0; *Vicia cracca* 0,3; *Galium mollugo* 1,0; *Lotus corniculatus* 0,2; *Plantago lanceolata* 0,2; **Gatunki towarzyszące**: *Pimpinella saxifraga* 0,7; *Convolvulus arvensis* 0,3; *Carex montana* 1,3; *Hieracium pilosella* 0,1; *Linum catharticum* 0,1; *Urtica dioica* 3,4; *Artemisia vulgaris* 0,1; *Betula pendula* 0,1; *Fragaria vesca* 0,6; *Rosa canina* 4,6.

Zdj. 2. Góra Moroń, Prądnik Korzkiewski, zbocze o ekspozycji S; nachylenie 20–300; piarg. Pokrycie c – 100%. Liczba gatunków w zdjęciu – 58. **Ch. Festuco-Brometea**: *Brachypodium pinnatum* 64,4; *Coronilla varia* 11,5; *Potentilla heptaphylla* 0,2; *Festuca rupicola* 6,0; *Carex michelii* 0,4; *Thymus kosteleckyanus* 0,3; *Helianthemum nummularium* subsp. *obscurum* 0,9; *Plantago media* 0,3; *Phleum phleoides* 0,2; *Campanula glomerata* 0,1; *Sanguisorba minor* 0,2; *Scabiosa ochroleuca* 0,1; *Allium montanum* 0,3; *Centaurea scabiosa* 0,5; *Dianthus carthusianorum* 0,1; *Stachys recta* 0,5; *Asperula cynanchica* 0,1; *Origanum vulgare* 0,1; *Thymus marschallianus* 0,2; *Carlina acaulis* 0,1; *Echium vulgare* 0,1; *Ranunculus bulbosus* 0,1; *Verbascum chaixii* subsp. *austriacum* 0,1; *Koeleria macrantha* 0,1; *Agrimonia eupatoria* 0,1; *Allium oleraceum* 0,1; **Ch. Trifolio-Geranieta**: *Fragaria viridis* 2,1; *Galium verum* 1,7; *Vincetoxicum hirundinaria* 0,5; *Silene nutans* 0,4; *Anthericum ramosum* 0,1; *Campanula rapunculoides* 0,1; *Clinopodium vulgare* 0,1; **Ch. Molinio-Arrhenatheretea**: *Achillea millefolium* 0,1; *Festuca rubra* 4,6; *Lotus corniculatus* 0,2; *Knautia arvensis* 0,1; *Vicia cracca* 0,1; *Leontodon hispidus* 0,1; *Plantago lanceolata* 0,1; *Trifolium pratense* 0,1; **Gatunki towarzyszące**: *Pimpinella saxifraga* 0,8; *Linum catharticum* 0,1; *Carex montana* 0,1; *Hieracium pilosella* 0,1; *Convolvulus arvensis* 0,1; *Acer pseudoplatanus* c 0,1; *Genista tinctoria* 0,1; *Quercus robur* c 0,1; *Thymus pulegioides* 0,1.

Liczebność populacji turzycy szacuje się na kilkaset osobników. Turzyca wykazuje dużą żywotność i obficie kwitnie. Tak bogate stanowisko gatunku uważanego za wymarły na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego, położone w bezpośrednim jego sąsiedztwie, ma ogromne znaczenie, stwarzając możliwość odtworzenia populacji na terenie Parku. Ponieważ obszar Góry Moroń jest własnością prywatną, ochrona aktywna muraw na badanym stanowisku wydaje się mało realna. Tendencje dynamiczne muraw będą śledzone w następnych latach na dwóch stałych powierzchniach badawczych założonych w 1998 r.

Summary. *Carex michelii* (Cyperaceae) in the protected zone of the Ojców National Park. A new locality of *Carex michelii* Host – a very rare species has been found in Moroń Hill, about 1 km from the southern border of the Ojców National Park (Kraków-Częstochowa Upland). The sedge grows there (Fig. 1) on steep slopes in the Prądnik Valley in xerothermic grasslands which belong to the *Origano-Brachypodietum pinnati*. In 1998 several hundred flowering specimens were found.

LITERATURA

- BRZYSKI B. 1961. *Orchis pallens* i inne interesujące gatunki w dolinie Dunajca koło Wojnicza (pow. Brzesko). – *Fragm. Flor. Geobot.* 7(2): 317–326.
- MICHALIK S. 1978. Rośliny naczyniowe Ojcowskiego Parku Narodowego. – *Stud. Nat. A*, 16: 1–171.
- MICHALIK S. 1993. Zanikanie stanowisk roślin naczyniowych w Ojcowskim Parku Narodowym w okresie minionego trzydziestolecia. – *Prądnik Pr. Muz. Szafera* 7–8: 339–344.
- MICHALIK S. 1996. Operat ochrony gatunkowej Ojcowskiego Parku Narodowego. ss. 69. Mskr., Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. (red.) 1998. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w woj. krakowskim. Gatunki prawnie chronione, ginące, narażone i rzadkie. ss. 134. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

WOJCIECH BAŁA, *Pracownia Naukowo-Badawcza Muzeum Przyrodniczego im. Prof. Wł. Szafera, Ojcowski Park Narodowy PL–32–047 Ojców 5, Polska.*

Przyjęto do druku: 3.11.1999 r.

***Alisma gramineum* (Alismataceae) – nowy gatunek we florze roślin naczyniowych Wyżyny Śląskiej**

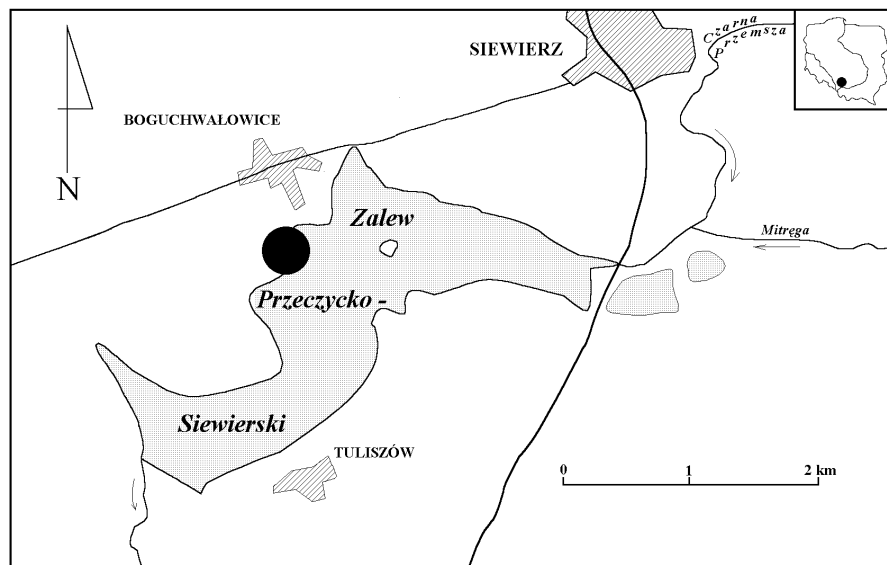
Alisma gramineum Lej. jest jednym z rzadszych gatunków we florze Polski. Większość z około 100 znanych stanowisk tej rośliny pochodzi z XIX lub pierwszej połowy XX w. (WAYDA 1996). Ze względu na rzadkość występowania i niszczenie jej siedlisk, *A. gramineum* umieszczona została na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) oraz w regionalnej „Czerwonej liście roślin naczyniowych Górnego Śląska” (PARUSEL i in. 1996).

W lipcu 1997 r. w północno-wschodniej części Wyżyny Śląskiej w pobliżu wsi Boguchwałowice (powiat będziński, kwadrat ATPOL DF24) odnaleziono liczną populację tego gatunku. *Alisma gramineum* (stwierdzono tylko kwitnące formy terestryczne) rosła w jednogatunkowych, luźnych skupieniach na mokrym, grząskim mule na brzegu Zalewu Przeczycko-Siewierskiego (Ryc. 1). Stanowisko to jest pierwszym stwierdzonym miejscem występowania omawianej rośliny na Wyżynie Śląskiej.

A. gramineum jest w południowej Polsce rośliną bardzo rzadką (WAYDA 1996). Jej najbliższe w stosunku do podanego powyżej, potwierdzone aktualnie stanowiska znajdują się w dolinie Wisły w Kotlinie Oświęcimskiej (ZAJĄC 1989) oraz w dolinie Odry w Kotlinie Raciborskiej (DOMAŃSKI i in. 1997).

Summary. *Alisma gramineum* (Alismataceae) – a new species to the vascular flora of the Silesian Upland (Wyżyna Śląska). *Alisma gramineum* Lej. is one of the rarest vascular plants in Poland. It was included in the Red list of threatened vascular plants in Poland (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) and in the Red list of Upper Silesian vascular plants (PARUSEL et al. 1996). In July 1997 a numerous population of this species was found in the NE part of the Silesian Upland on wet, miry slime on the bank

of Zalew Przeczycko-Siewierski (Fig. 1) near the village Boguchwałowice (district Będzin, ATPOL grid square **DF24**). It occurred in monogenic, loose conglomeration. It is the first locality of *A. gramineum* in the Silesian Upland.

Ryc. 1. ● – nowe stanowisko *Alisma gramineum* Lej. na Wyżynie Śląskiej.

Fig. 1. ● – new station of *Alisma gramineum* Lej. in the Silesian Upland.

LITERATURA

- DOMAŃSKI R., STEBEL A. M. & STEBEL A. 1997. Materiały do flory chronionych i zagrożonych roślin naczyniowych południowej części województwa katowickiego. Część 2. Gatunki zagrożone i rzadkie. – Arch. Ochr. Środ. **23**(1–2): 223–233.
- PARUSEL J. B., WIKA S. & BULA R. 1996. Czerwona lista roślin naczyniowych Górnego Śląska. – Raporty Opinie **1**: 8–42. Centrum Dziedzictwa Górnego Śląska, Katowice.
- WAYDA M. 1996. Distribution of *Alisma gramineum* (*Alismataceae*) in Poland. – Fragm. Flor. Geobot. **41**(2): 809–813.
- ZAJĄC M. 1989. Flora południowej części Kotliny Oświęcimskiej i Pogórza Śląskiego. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **952** Pr. Bot. **19**: 1–199.
- ZARZYCKI K. & SZELAĞ Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2, ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

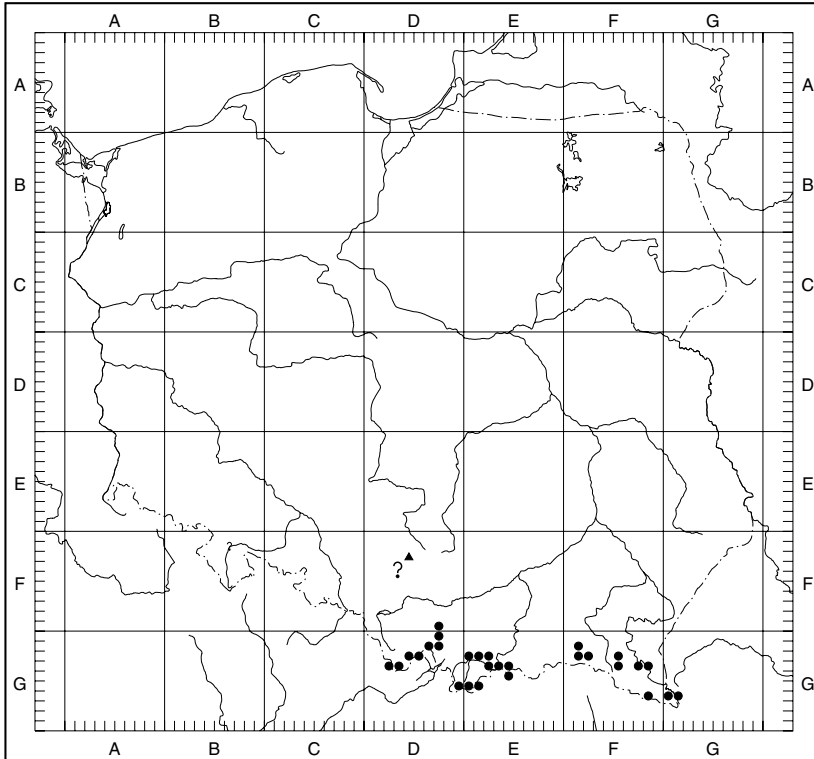
KRZYSZTOF JĘDRZEJKO i ADAM STEBEL, *Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, ul. Jagiellońska 4, PL-41-200 Sosnowiec, Polska.*

Przyjęto do druku: 18.10.1999 r.

Występowanie *Cirsium erisithales* (Asteraceae) na Wyżynie Śląskiej

Cirsium erisithales (Jacq.) Scop. jest gatunkiem reglowym, który na terenie Polski notowany był w Karpatach oraz rzadko na niżu (SYCHOWA 1971). Jednak stanowiska niżowe z obszaru Wyżyny Śląskiej (UECHTRIZ 1880; SYCHOWA 1971; JĘDRZEJKO & ŻARNOWIEC 1985) traktowane były dotychczas jako wątpliwe ze względu na brak materiałów zielnikowych (ZAJĄC 1996).

We wschodniej części Garbu Tarnogórskiego (NOWAK 1999) odnotowano występowanie *Cirsium erisithales* w Dąbrowie Górniczej – Ujejscu, 29.07.1995, leg. T. Nowak (KTU) – kwadrat ATPOL – DF24. Potwierdzono zatem wcześniejsze, uznane za wątpliwe, notowania omawianego gatunku na tym stanowisku (UECHTRIZ 1880; JĘDRZEJKO & ŻARNOWIEC 1985). Jest ono obecnie najdalej wysuniętym na północ poza granicę zwartej górskiej zasięgu *C. erisithales* (Ryc. 1).

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Cirsium erisithales* (Jacq.) Scop. w Polsce; ● – stanowiska obecnie istniejące; ▲ – stanowisko dotychczas wątpliwe, obecnie potwierdzone przez autora; ? – stanowisko wątpliwe (według ZAJĄC & ZAJĄC, 1999 – uzupełnione i poprawione)

Fig. 1. The distribution of *Cirsium erisithales* (Jacq.) Scop. in Poland; ● – presently existing localities; ▲ – the locality confirmed by author (up to now known as doubtful); ? – uncertain locality (according to ZAJĄC & ZAJĄC 1999 – supplemented and corrected).

Na opisywanym stanowisku gatunek ten występuje na wzniesieniach wapiennych zbudowanych z wapieni środkowotriasowych, porośniętych lasem bukowym oraz wzdłuż dróg leśnych. Preferuje miejsca prześwietlone, gdzie zakwita, natomiast w miejscach zacienionych występują tylko płonne okazy. Poniżej zamieszczono zdjęcie fitosocjologiczne wykonane w wybranym jednorodnym płacie.

Data: 26.07.1999, wysokość n.p.m: 355, ekspozycja: SW, nachylenie: 10°, pokrycie w warstwach: **A** – 50%, **B** – 15%, **C** – 60%, **D** – 10%, pow. zdj. 150 m².

A: *Fagus sylvatica* 3.1, *Carpinus betulus* 1.1,

B: *Corylus avellana* 1.1, *Daphne mezereum* +.1, *Lonicera xylosteum* 1.1, *Picea abies* 1.1,

C: *Aegopodium podagraria* 2.2, *Asarum europaeum* 1.2, *Brachypodium sylvaticum* 1.2, ***Cirsium erisithales* 2.1**, *Convallaria majalis* 2.2, *Cruciata glabra* +.1, *Daphne mezereum* r, *Digitalis grandiflora* +.1, *Fagus sylvatica* +, *Euphorbia epithymoides* +.2, *Fragaria vesca* +.1, *Melampyrum nemorosum* 1.1, *Melica nutans* 1.2, *Melittis melissophyllum* r, *Mercurialis perennis* 1.2, *Ranunculus serpens* subsp. *nemorosus* +.1, *Thalictrum aquilegifolium* r.

D: *Brachythecium albicans* 2.2.

W ostatnich latach zaobserwowano spadek liczebności populacji *Cirsium erisithales*, zachodzący najprawdopodobniej pod wpływem zmian w fitocenozach spowodowanych nieprawidłową gospodarką leśną. Do najpowszechniej obserwowanych tu, niekorzystnych zjawisk należy przeorywanie podłoża, pozostawianie posuszu po wyrębie oraz masowy pojaw siewek wcześniej wprowadzonych gatunków obcego pochodzenia, takich jak: *Padus serotina* i *Quercus rubra*. W związku z powyższym opisywane stanowisko należy uznać za zagrożone.

Podziękowania. Dziękuję Panu Profesorowi Adamowi Zajączowi za udostępnienie bazy danych ATPOL i przygotowanie mapy rozmieszczenia *Cirsium erisithales* w Polsce.

Summary. *Cirsium erisithales* (Asteraceae) on the Silesian Upland (Wyżyna Śląska). In the northern part of the Silesian Upland (eastern part of Tarnogórski Hummock (Garb Tarnogórski) in Dąbrowa Górnicza – Ujejsce the author have noticed the locality of the montane species *Cirsium erisithales* (Jacq.) Scop. (29.07.1995, leg. T. Nowak). This locality was previously mentioned by UECHTRIZ (1880) and JĘDRZEJKO & ŻARNOWIEC (1985). Until this time the locality on the Silesian Upland has been a doubtful because of the lack of any herbarium material. The populations of *C. erisithales* grow on calcareous hills, which are covered with beech forest with pine and spruce admixture. The species prefers places of full light, on woodland meadows and along woodland roads. The found locality can be endangered because of the woodland management (pine, spruce planting and planting of alien species like *Quercus rubra*, *Padus serotina* as well as topsoil damage and the left remains after wood cutting).

LITERATURA

- JĘDRZEJKO K. & ŻARNOWIEC J. 1985. Ocena zasobów i specyfiki flory leczniczej z obszaru dorzecza Czarnej Przemszy w Zagłębiu Dąbrowskim na Wyżynie Śląskiej. – W: K. JĘDRZEJKO (red.), Ocena naturalnych zasobów roślin leczniczych metodami geobotanicznymi, ss. 155–196. Śląska Akademia Medyczna, Katowice.
- NOWAK T. 1999. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych na terenie wschodniej części Garbu Tarnogórskiego (Wyżyna Śląska). – Materiały i opracowania. **2:** 1–103. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.

SYCHOWA M. 1971. *Cirsium* Mill. em. Scop., ostrożeń. – W: B. PAWŁOWSKI & A. JASIEWICZ (red.), Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. **12**, ss. 368–383. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.

UECHTRIZ R. 1880. Resultate der Durchforschung der Schlesischen Phanerogamen im Jahre 1879. – Jahr. Schles. Ges. Vaterl. Cultur. **57**: 323–349.

ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1999. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce – ATPOL (w druku, status – grudzień 1999).

TERESA NOWAK, *Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski, ul. Jagiellońska 28, PL–40–032 Katowice, Polska.*

Przyjęto do druku: 11.01.2000 r.

Pierwsze niżowe stanowiska gatunku reglowego – *Lonicera nigra* (Caprifoliaceae) w Polsce

W Polsce *Lonicera nigra* L. notowana była dotychczas jedynie w Sudetach i Karpatach, gdzie klasyfikowano ją jako gatunek reglowy, rzadko spotykany poniżej 400 m. n.p.m. (ZARZYCKI 1967).

Nowe stanowiska tego gatunku na niżu odnaleziono we wschodniej części Garbu Tarnogórskiego – Wyżyna Śląska (NOWAK 1999) i związane są one z dolinami rzek: Czarnej Przemszy i Brynicy (Ryc. 1). Obydwa znajdują się w przekształconych zbiorowiskach leśnych, lecz różniących się pod względem siedliskowym. Cechą wspólną tych zbiorowisk jest obecność w runie gatunków grądowych i buczynowych.

Pierwsze ze stanowisk zlokalizowane jest w kompleksie leśnym, na wschód od miejscowości Zendek, 16.06.1997, leg. T. Nowak (KTU) (kwadrat ATPOL – **DF13**). Teren jest tutaj miejscami podtopiony, obniża się bowiem w kierunku doliny rzeki Brynicy. *Lonicera nigra* występuje tu dość licznie na powierzchni około jednego ara. Stwierdzono jednak, że wiele okazów wiciokrzewu obumiera, prawdopodobnie na skutek zbyt dużej wilgotności podłoża.

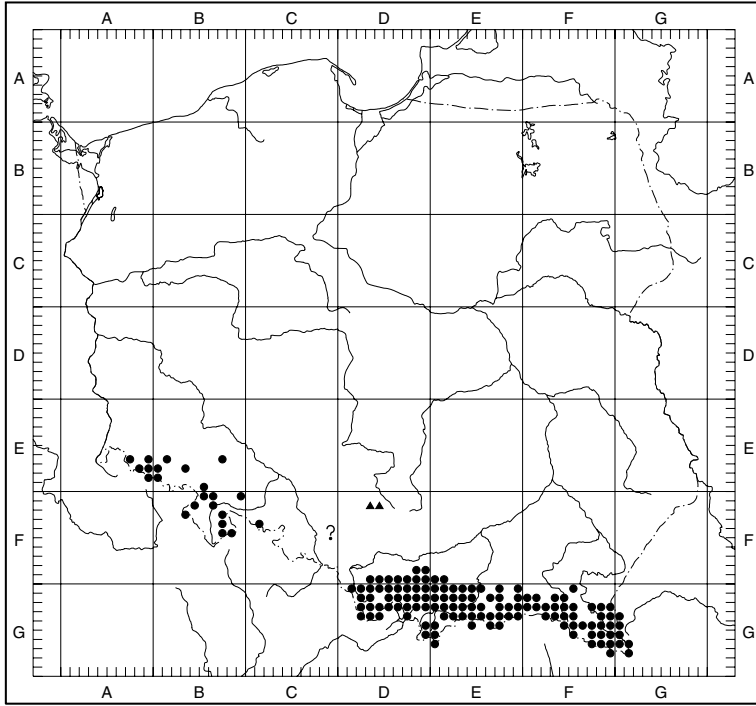
Drugie stanowisko znajduje się na wysokim stoku koryta Czarnej Przemszy, koło Siewierza – przysiółek Łysa Góra, 25.05.1995, leg. T. Nowak (KTU) (kwadrat ATPOL – **DF14**). Na powierzchni około 500 m² odnotowano 16 dobrze zachowanych okazów. *Lonicera nigra* występuje tu w silnie zacienionych miejscach zbiorowiska leśnego.

Opisane stanowiska są bardzo ważne z punktu widzenia fitogeografii, ale wymagają dalszych badań w celu określenia ich charakteru.

Podziękowania. Dziękuję panu Profesorowi Adamowi Zającowi za udostępnienie bazy danych ATPOL i przygotowanie mapy rozmieszczenia *Lonicera nigra* w Polsce.

Summary. The first lowland localities of the mountain species *Lonicera nigra* (Caprifoliaceae) in Poland. In the eastern part of the Tarnogórski Hummock (Garb Tarnogórski) – Silesian Upland

(Wyżyna Śląska) two new localities of *Lonicera nigra* L. has been found, which was hitherto known as a mountain. New localities are the northernmost in the area of distribution of this species.

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Lonicera nigra* L. w Polsce; ● – stanowiska obecnie istniejące; ▲ – nowe stanowisko; ? – stanowisko wątpliwe (według ZAJĄC & ZAJĄC 1999 – uzupełnione i poprawione).

Fig. 1. The distribution of *Lonicera nigra* L. in Poland; ● – presently existing localities; ▲ – new locality; ? – uncertain locality (according to ZAJĄC & ZAJĄC 1999 – supplemented and corrected).

LITERATURA

NOWAK T. 1999. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych na terenie wschodniej części Garbu Tarnogóskiego (Wyżyna Śląska). – Materiały i opracowania 2. ss. 7–103. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1999. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce – ATPOL (w druku, status – grudzień 1999).

ZARZYCKI K. 1967. *Lonicera* L., wiciokrzew. – W: B. PAWŁOWSKI (red.), Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. 11, ss. 332–337. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.

TERESA NOWAK, *Katedra Botaniki Systematycznej, Uniwersytet Śląski, ul. Jagiellońska 28, PL-40-032 Katowice, Polska.*

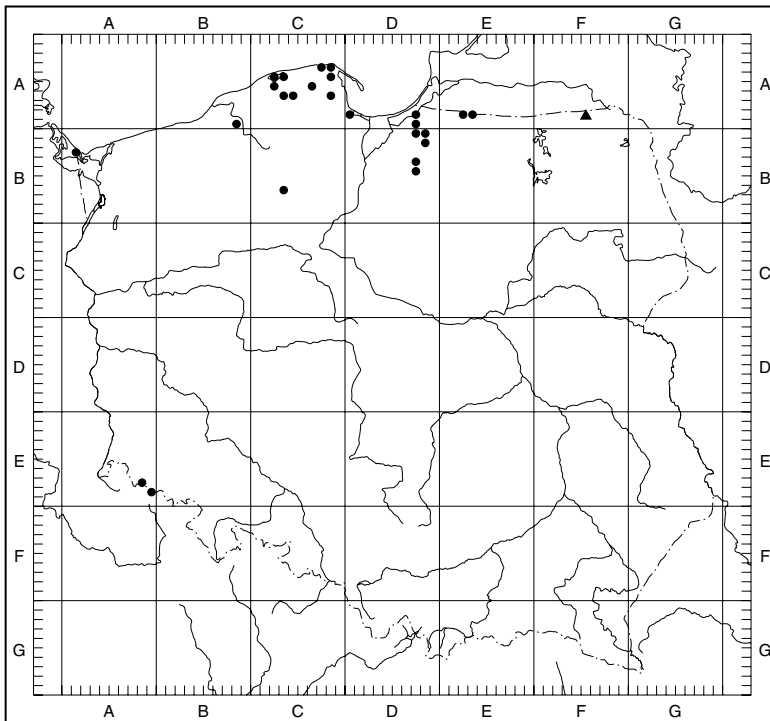
Przyjęto do druku: 11.01.2000 r.

Stanowisko *Rubus chamaemorus* (Rosaceae) w Puszczy Rominckiej

Rubus chamaemorus L. jest gatunkiem arktyczno-borealnym, który w Polsce występuje jako relikw glacialny, podany z ok. 20 stanowisk na Pomorzu, Warmii, Mazurach i w Sudetach (KRUSZELNICKI & FABISZEWSKI 1993). Gatunek ten umieszczony jest zarówno na „Liście roślin zagrożonych w Polsce” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992), jak i w „Polskiej czerwonej księdze roślin” (KRUSZELNICKI & FABISZEWSKI 1993) w kategorii V (narażony).

W lipcu 1999 r. podczas prowadzonych przez Koło Naukowe Biologów Terenowych Uniwersytetu Warszawskiego badań florystycznych w Puszczy Rominckiej, znalezione zostało nie wymieniane w literaturze stanowisko *Rubus chamaemorus*. Znajduje się ono na torfowisku Mechacz Wielki w oddz. 156f Nadleśnictwa Gołdap, w kwadracie ATPOL o boku 1 km FA 8544 (Ryc. 1).

Malina moroszka jest tutaj składnikiem fitocenozy leśnego torfowiska wysokiego *Le-do-Sphagnetum magellanici* z klasy *Oxycocco-Sphagnetea*. W warstwie drzew, o zwarciu

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Rubus chamaemorus* L. w Polsce (według ZAJAC & ZAJAC 1997, zmienione). ▲ – nowe stanowisko.

Fig. 1. Distribution of *Rubus chamaemorus* L. in Poland (according to ZAJAC & ZAJAC 1997, modified). ▲ – new locality.

40%, dominuje *Pinus sylvestris* z niewielką domieszką *Betula pubescens*. Omawiane zbiorowisko prawie pozbawione jest warstwy krzewów. Runo pokrywa 60%. W jego skład, oprócz *Rubus chamaemorus*, wchodzi *Ledum palustre*, *Eriophorum vaginatum*, *Vaccinium oxycoccos*, *V. myrtillus*, *Empetrum nigrum*, *Andromeda polifolia*, *Drosera rotundifolia* oraz *Calluna vulgaris*, a sporadycznie *Vaccinium uliginosum* i *Dryopteris carthusiana*. Warstwę mchów, pokrywającą 90% powierzchni, tworzą przede wszystkim torfowce, głównie *Sphagnum magellanicum*, *S. fallax*, *S. fuscum* i *S. nemoreum*. W jej skład wchodzi również *Aulacomnium palustre*, *Polytrichum strictum*, *Pleurozium schreberii* i *Dicranum polysetum*.

Główne skupisko *Rubus chamaemorus* na torfowisku Mechacz Wielki zajmuje powierzchnię 0,23 ha. Jej pokrycie dochodzi miejscami do 20%. Kilka mniejszych płatów, liczących od kilku do kilkudziesięciu pędów, znalazłem w odległości do 100 m na NE i SW. Nieliczne osobniki owocowały, wytwarzając od 1 do 3 pestkowców w jednym owocu zbiorowym.

Puszcza Romincka jest najbardziej na północny wschód wysuniętym miejscem występowania *Rubus chamaemorus* w Polsce. Nowo znalezione stanowisko nie jest zagrożone, gdyż torfowisko Mechacz Wielki jest dobrze zachowane i w całości objęte ochroną w rezerwacie o tej samej nazwie.

Podziękowania. Dziękuję Panu Profesorowi Adamowi Zajacowi za wydruk komputerowy ryciny.

Summary. A locality for *Rubus chamaemorus* (Rosaceae) in the Puszcza Romincka Forest (north-eastern Poland). *Rubus chamaemorus* L. is a rare species in Poland. New locality for this species was found in "Mechacz Wielki" nature reserve in the Puszcza Romincka Forest (north-eastern Poland) in 1999. It occurs there in *Ledo-Sphagnetum magellanicum* association. At present, this is the easternmost and north-easternmost record for *R. chamaemorus* in Poland (Fig. 1).

LITERATURA

- KRUSZELNICKI J. & FABISZEWSKI J. 1993. *Rubus chamaemorus* L. – malina moroszka. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.), Polska czerwona księga roślin. ss. 92–93. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN i Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1997. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. ss. 99. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2, ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.

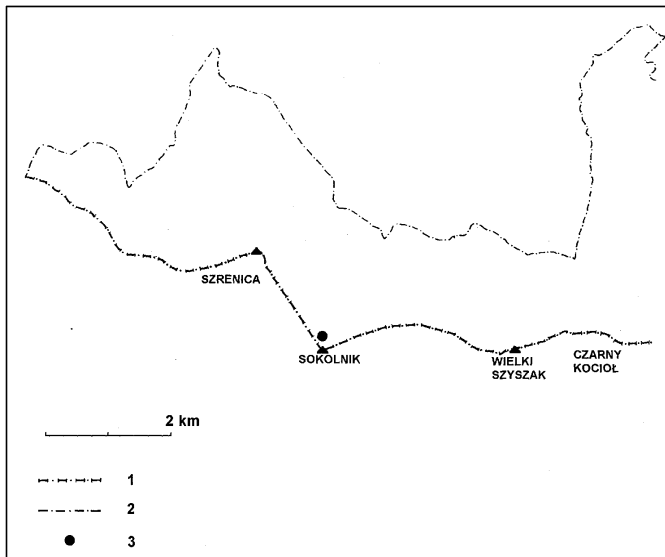
PAWEŁ PAWLIKOWSKI, *Al. Jerzego Waszyngtona 33 m. 46, PL-04-030 Warszawa, Polska.*

Przyjęto do druku: 28.12.1999 r.

Nowe stanowisko *Rubus chamaemorus* (Rosaceae) w polskiej części Karkonoszy

W Polsce *Rubus chamaemorus* L. jest reliktem glacialnym, który spotykany jest na Warmii i Mazurach, na Pomorzu oraz na oderwanych reliktowych stanowiskach w Sudetach, gdzie występuje tylko w Karkonoszach. Z polskiej części Karkonoszy malina moroszka dotychczas podawana była z torfowisk Upa i Smogornia na Równi pod Śnieżką oraz pod Szrenicą (FABISZEWSKI & PAŁCZYŃSKI 1970; KRUSZELNICKI & FABISZEWSKI 1993). Z wyjątkiem stanowiska na torfowisku Upa, pozostałe miejsca występowania w ostatnim czasie nie zostały potwierdzone.

W lipcu 1999 r. w zachodniej części Karkonoszy odnaleziono nowe stanowisko *Rubus chamaemorus* na torfowisku położonym przy granicy z Czechami (Ryc. 1), na zboczu Sokolnika (15°31' dł. geogr. wschodniej, 50°31' szer. geogr. północnej 14; 1380 m n.p.m.; kwadrat AE77 w siatce ATPOL). Rośnie tu najbardziej zasobna populacja moroszki w Karkonoskim Parku Narodowym, licząca ok. 2000 osobników, w tym kilkanaście kwitnących okazów. Malina moroszka występuje tu na niewielkim (ok. 0,5 ha) i częściowo osuszonym torfowisku, w płatach wysokotorfowiskowych zespołów *Eriophoro-Trichophoretum cespitosi* (Zlatn. 1928, Rudolph *et al.* 1928) Rübél 1933 *emend.* Dierssen 1975, *Eriophoro vaginati-Polytrichetum stricti* Oswald 1923 oraz *Chamaemoro-Pinetum mughi* (Zlatnik 1928) Hadač, Váňa 1967 i *Pino mugo-sphagnetum* Kästner & Flössner 1933

Ryc. 1. Nowe stanowisko *Rubus chamaemorus* L. w zachodniej części Karkonoskiego Parku Narodowego. 1 – granica państwa, 2 – granica KPN, 3 – nowe stanowisko.

Fig. 1. New stand of *Rubus chamaemorus* L. in western part of the Karkonoski National Park (KPN). 1 – national border, 2 – border of the KPN, 3 – new locality.

emend. Neuhäusel 1969 *corr.* Dierssen 1984 oraz na odsłoniętym i przesuszonym torfie. Najbardziej dorodne osobniki występują pod kosodrzewiną, natomiast na otwartych powierzchniach rozwijają się drobnolistne formy.

Pomimo że nowoodkryte stanowisko *Rubus chamaemorus* położone jest w bezpiecznym oddaleniu od szlaków turystycznych, jednak ze względu na naturalnie zachodzące na nim niekorzystne przemiany, należałoby objąć go ciągłą obserwacją.

Badania wykonano w ramach projektów badawczych finansowanych przez Ekofundusz oraz KBN.

Summary. A new locality of *Rubus chamaemorus* (Rosaceae) in the Polish part of the Karkonosze Mts (Sudety Mts). In July, 1999, new locality of *Rubus chamaemorus* L. in Karkonosze National Park (KPN) have been found. It is placed near the top of Sokolnik Mt (Fig. 1), western Karkonosze (50°31'N/15°31'E), at 1380 m a.s.l., on small bog. This is the largest population in KPN: about 2000 shoots have been noted, of which a few were flowering.

LITERATURA

FABISZEWSKI J. & PAŁCZYŃSKI A. 1970. Skalnica śnieżna i malina moroszka w Karkonoskim Parku Narodowym. – Chrońmy Przyr. Ojcz. **26**(2): 28–31.

KRUSZELNICKI J. & FABISZEWSKI J. 1993. *Rubus chamaemorus* L. – malina moroszka. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.), Polska czerwona księga roślin, ss. 92–93. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.

BRONISŁAW WOJTUŃ i JAN MATUŁA, *Katedra Botaniki i Fizjologii Roślin, Akademia Rolnicza ul. Cybulskiego 32, PL–50–205 Wrocław, Polska.*

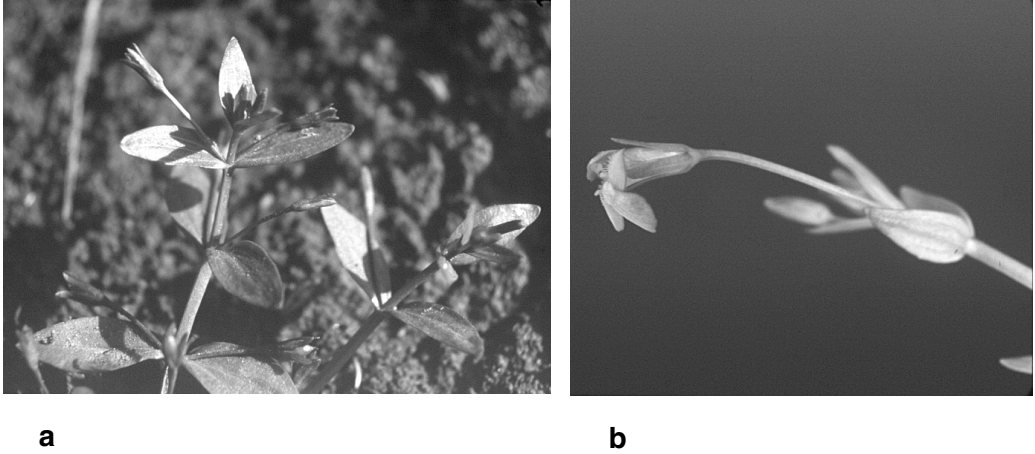
Przyjęto do druku: 8.10.1999 r.

Rozmieszczenie *Lindernia procumbens* (Scrophulariaceae) w Karpatach Polskich i na ich przedpolu

Lindernia procumbens (Krock.) Borbás (Ryc. 1a i b) jest gatunkiem bardzo rzadko znajdowanym w Polsce, co wynika ze specyfiki zajmowanych przez nią siedlisk oraz pojawowego występowania (LATOWSKI i in. 1988; POPIELA & STASIŃSKA 1994; WAYDA 1996). Roślina ta uznawana jest za ginący składnik rodzimej flory (ZAJĄC & ZAJĄC 1993).

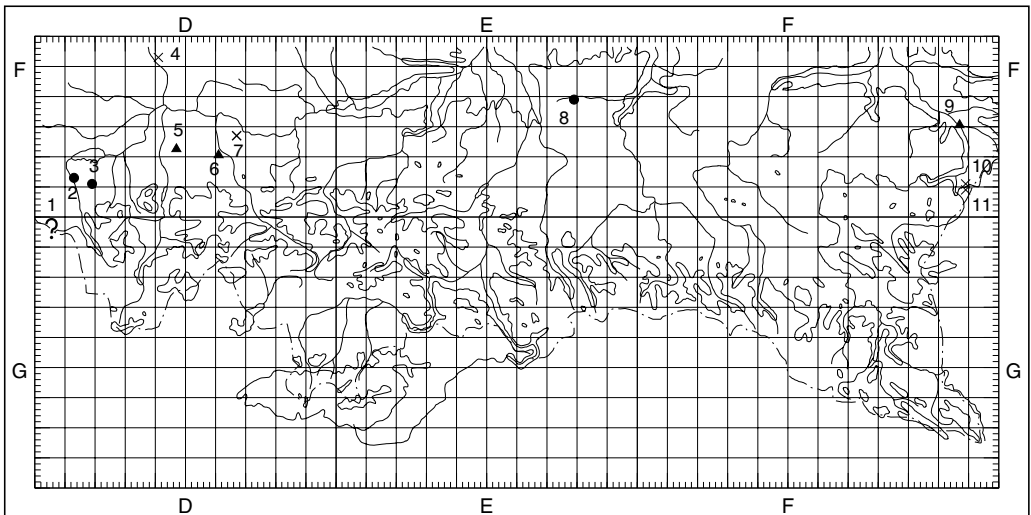
W Polsce gatunek ten podawany był z około 35 stanowisk, w dolinie i dorzeczu górnej i środkowej Odry, w dorzeczu i dolinie górnej Wisły oraz z doliny Sanu pod Przemyślem. W większości są to dane historyczne, nie potwierdzone po 1900 r. (LATOWSKI i in. 1988).

W Karpatach i na ich przedpolu lindernia mułowa została podana z 11 stanowisk, przy czym informacje o 4 z nich to dane o charakterze historycznym (Ryc. 2; lista stanowisk patrz niżej).

Ryc. 1. *Lindernia procumbens* (Krok.) Borbás ze stanowiska nr 9. a – okaz o kwiatach kleistogamicznych, b – okaz o kwiatach chasmogamicznych (fot. W. P.).

Fig. 1. *Lindernia procumbens* (Krok.) Borbás from the station no. 9. a – specimen of kleistogamic flowers, b – specimen of chasmogamic flowers (photo W. P.).

Ryc. 2. Występowanie *Lindernia procumbens* (Krok.) Borbás w Karpatach Polskich i na ich przedpolu. ▲ – nowe stanowiska, ● – stanowiska znane dotychczas, istniejące, × – stanowiska historyczne, ? – stanowisko wątpliwe.

Fig. 2. Distribution of *Lindernia procumbens* (Krok.) Borbás in Polish Carpathians and on their foreland. ▲ – new localities, ● – localities known before, existing, × – historical localities, ? – doubtful locality.

W 1999 r. w dolinie Skawy i Soły (Kotlina Oświęcimska) oraz w Dolinie Sanu, odnaleziono trzy nowe stanowiska *Lindernia procumbens*. Roślina występowała na osuszonym dnie stawów hodowlanych (Osiek **DF74 33**, Przybradz **DF76 40**) i na mulistym dnie koryta zanikającego cieku wodnego (Osiedle Łazy **GF60 43**; numeracja kwadratów 10 × 10 km (**GF60 ...**) według ZAJĄCA 1978, numeracja kwadratów 2 × 2 km (... **43**) opisana np. w pracy DEPTUCHA i OKLEJEWICZA 1998: 22, ryc. 1). Poniżej wymieniamy towarzyszące gatunki z klasy *Isoëto-Nanojuncetea* (nazwy gatunków w niniejszej pracy podano za MIRKIEM i in. 1995):

Osiek [B. Banaś]: *Eleocharis acicularis*, *E. ovata*, *Gnaphalium uliginosum*, *Limosella aquatica*, *Peplis portula*.

Przybradz [B. Banaś]: *Elatine triandra*, *Eleocharis acicularis*, *E. ovata*, *Gnaphalium uliginosum*, *Limosella aquatica*.

Osiedle Łazy [W. Paul]: *Elatine triandra*, *Eleocharis acicularis*, *E. ovata*, *Limosella aquatica*, *Peplis portula*.

Na wszystkich stanowiskach populacje *Lindernia procumbens* były bardzo liczne (powyżej 100 osobników). Na stanowisku trzecim, o dużej powierzchni, liczącym co najmniej kilkaset osobników, odnaleziono kilkanaście okazów o kwiatach chasmogamicznych (Ryc. 1b).

Lista stanowisk z Karpat i ich przedpola (numeracja zgodna z numerami na Ryc. 2):

1. Cieszyn (**DG 0002**), (OBORNY 1882, dana wątpliwa); **2.** Drogomyśl (**DF 8131**), (ZAJĄC 1989); **3.** Iłownica (**DF 8144**), (ZAJĄC 1989); **4.** Jęzor nad Przemszą (**DF 4430**), (BERDAU 1859); to samo stan.: b/daty, leg. *Gustawicz* KRAM 187290); **5.** Osiek (**DF 7433**), (23.09.1999, leg. B. Banaś, hb. Banaś); **6.** Przybradz (**DF 7640**), (16.08.1999, leg. B. Banaś, hb. Banaś); **7.** Spytkowice (**DF 7613**), (25.09.1958, leg. R. Rozmus, KRAM 019660); **8.** Żukowice Stare (**EF 6704**), (WAYDA 1996); **9.** Osiedle Łazy (**GF 6043**), (28.07.1999, leg. W. Paul, hb. Paul); **10.** między Długimi Łozami a Hurkiem (**GF 8044**), (KOTULA 1881); **11.** koło Długich Łóz (**GF 9004**), (KOTULA 1881).

Badania prowadzone przez W. Paula finansowane były przez Komitet Badań Naukowych (proj. bad. nr 6 P04C-046-15).

Summary. Distribution of *Lindernia procumbens* (Scrophulariaceae) in the Polish Carpathians and their foreland. The localities from Polish part of the Carpathian range of this rare species are enumerated (based on data from the literature, biggest Cracow's herbaria and including 3 new stations, found by the authors) and their distribution is presented on the map within the ATPOL grid square system (Fig. 2). Accompanying species of *Isoëto-Nanojuncetea* class from the stations investigated (nos. 5, 6 & 9 on the Fig. 2) were listed. Specimens of *Lindernia procumbens* were numerous there (over 100); moreover, on the station no. 9, several of them with chasmogamic flowers were found.

LITERATURA

- BERDAU F. 1859. Flora Cracoviensis. ss. viii + 448. Typis C. R. Universitatis Jagellonicae, Cracoviae.
- DEPTUCH W. & OKLEJEWICZ K. 1998. Notatki florystyczne z Beskidu Niskiego (Karpaty Zachodnie). – *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* **5**: 21–26.
- KOTULA B. 1881. Spis roślin naczyniowych z okolic Przemyśla. – *Spraw. Kom. Fyzyogr. PAU* **15**(1): 1–90.

- LATOWSKI K., ZAJĄC M. & ZAJĄC A. 1988. *Lindernia procumbens* (Krock.) Philcox. – W: A. JASIEWICZ (red.), Materiały do poznania gatunków rzadkich i zagrożonych Polski. Cz. 1. – Fragn. Flor. Geobot. **33**(1–2): 416–421.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **15**: 1–303.
- OBORNY A. 1882. Flora von Mähren und österreicheische Schlesien enthaltend die wildwachsenden, verwilderten und häufig angebauten Gefässpflanzen. **1**. ss. 760. Naturforschende Verein in Brünn, Brünn.
- POPIELA A. & STASIŃSKA M. 1994. Nowe stanowisko *Lindernia procumbens* (*Scrophulariaceae*) w dorzeczu Baryczy. – Fragn. Flor. Geobot. Ser. Polonica **1**: 350–352.
- WAYDA M. 1996. Nowe stanowisko *Lindernia procumbens* (*Scrophulariaceae*) w Kotlinie Sandomierskiej. – Fragn. Flor. Geobot. Ser. Polonica **3**: 401–402.
- ZAJĄC A. 1978. Atlas of distribution of vascular plants in Poland (ATPOL). – Taxon **27**(5/7): 481–484.
- ZAJĄC M. 1989. Flora południowej części Kotliny Oświęcimskiej i zachodniej części Pogórza Śląskie-go. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **952** Pr. Bot. **19**: 1–199.
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. 1993. *Lindernia procumbens* (Krocker) Philcox (*L. pyxidaria* L. p.p.) – lindernia mułowa. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŻMIERCZAKOWA, Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. ss. 159–160. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.

BARBARA BANAS, *Instytut Botaniki, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL–31–501 Kraków;*

WOJCIECH PAUL, *Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, ul. Lubicz 46, PL–31–512 Kraków.*

Przyjęto do druku: 4.02.2000 r.

Nowe stanowisko *Phleum arenarium* (Poaceae) na wybrzeżu bałtyckim

Phleum arenarium L. to gatunek jednoroczny, o liczbie chromosomów $2n = 14$. Umieszczany jest bądź w podrodzaju *Chilochloa* (P. Beauv.) Peterm. i sekcji *Achnodon* (Link) Griseb. (TSVELEV 1984), bądź w sekcji *Chilochloa* (P. Beauv.) Griseb. rodzaju *Phleum* (HUMPHRIES 1980). Z natury występuje na morskich wybrzeżach, ale trafia się także na stanowiskach w głębi lądu, gdzie bywa zawlekany i traktowany jako roślina synantropijna.

Dokładne mapy ogólnego rozmieszczenia gatunku podali MEUSEL i in. (1965) oraz HULTÉN i FRIES (1986). Na północy zasięg *Phleum arenarium* jest ograniczony do zachodniego odcinka wybrzeża Europy (od zbiegu granic między Hiszpanią a Francją, po niemiecką część wybrzeża Bałtyku) oraz znacznej części brzegów Wysp Brytyjskich. Natomiast na południu kontynentu rośnie przede wszystkim na śródziemnomorskich wybrzeżach Francji i Włoch. Poza tym występuje na rozproszonych stanowiskach w Europie i na Bliskim Wschodzie.

W północnej części zasięgu liczba stanowisk *Phleum arenarium* wyraźnie maleje ku wschodowi. W Meklemburgii (Niemcy), gdzie zaliczany jest do kategorii gatunków wymierających, osiąga wschodnią granicę swego naturalnego zasięgu (INGELÖG i in. 1993).

Dane o wcześniejszym występowaniu *Phleum arenarium* w Polsce pochodzą jeszcze z XIX w. Gatunek został odnotowany w Gdańsku, z dwóch stanowisk na terenie portu: Składy (1871, *leg. Conwentz*) i Westerplatte (BAENITZ 1873) – cytowane za SCHWARZ (1967). Wcześniej i później wzmianki o jego obecności w Polsce – jako efemerofita – wyłącznie na obydwu wymienionych stanowiskach (lub bez ich dokładnego sytuowania) podawali także: SZAFER (1919), ABROMEIT i in. (1898–1940), ROSTAŃSKI i SOWA (1986–1987), MIREK i in. (1995) i RUTKOWSKI (1998). Wydaje się zatem, że były to jedyne informacje o miejscach występowania tego gatunku w naszym kraju.

Tym cenniejsze jest niedawne odnalezienie *Phleum arenarium* na polskim wybrzeżu. Stanowisko zostało odkryte w Świnoujściu (AB21 według ATPOL), przy ul. Uzdrowskiej 10, na terenie pasa nadmorskiego, oddzielającego brzeg morski od zwartej zabudowy miasta (20.07.1998, *leg. K. Ziarnek, det. L. Frey*). Stanowisko znajduje się wśród piaszczysk, sosen i zarośli *Hippophaë rhamnoides*. Znaleziono tylko kilkadziesiąt drobnych kęp w jednym miejscu, na powierzchni ok. 8 m², w piaszczystym miejscu pod okapem luźno rosnących sosen.

Prawdopodobnie jest to obecnie jedyne znane i istniejące stanowisko tego rzadkiego w Polsce efemerofita, chociaż nie można wykluczyć jego obecności w innych miejscach na piaszczyskach nadmorskich, ciągnących się wzdłuż całego brzegu. Największym zagrożeniem dla opisanej populacji jest stosunkowo mała jej liczebność oraz silna antropopresja spowodowana dużą na tym terenie liczbą turystów i wczasowiczów. Ponieważ jednak w najbliższym sąsiedztwie są odpowiednie dla tego gatunku siedliska, a nowe stanowisko położone jest poza ścieżkami spacerowymi, co zmniejsza bezpośrednie zagrożenie jego zniszczenia przez zdeptanie, biwakowanie lub palenie ognisk, jest szansa na przetrwanie, a może nawet rozprzestrzenienie się tej rośliny w okolicy Świnoujścia. Najbliższe naturalne stanowisko *Phleum arenarium* znajduje ok. 150 km w linii prostej na zachód, w okolicach Rostoku (Niemcy) (BENKERT i in. 1996).

Summary. A new locality of *Phleum arenarium* (Poaceae) on the Polish Baltic Sea coast. The new locality of *Phleum arenarium* L. has been found in Świnoujście town (Polish Baltic Sea coast) in 1998 (AB21 – ATPOL grid square system). Probably it is the only presently existing site of this plant in Poland. The species is endangered there due to strong anthropopression, however, there is a real chance that it should persist in this area.

LITERATURA

- ABROMEIT J., NEUHOFF W. & STEFFEN H. 1940. Flora von Ost- und Westpreussen. 2(5). ss. 877–1248. Kommissionsverlag Gräfe und Unzer, Königsberg.
- BENKERT D., FUKAREK F. & KORSCH H. 1996. Verbreitungsatlas der Farn- und Blütenpflanzen Ostdeutschlands. ss. 615. G. Fischer, Jena – Stuttgart – Lübeck – Ulm.
- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of North European vascular plants. North of the Tropic of Cancer. 1. ss. 498. Koelz Scientific Books, Königstein.

- HUMPHRIES C. J. 1980. *Phleum* L. – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, D. M. MOORE, D. H. VALENTINE, S. M. WALTERS & D. A. WEBB (red.), Flora Europaea. **5**. *Alismataceae* to *Orchidaceae* (Monocotyledones), ss. 239–241. Cambridge Univ. Press, Cambridge.
- INGELÖG T., ANDERSSON R. & TIERNBERG M. (red.). 1993. Red data book of the Baltic region. **1**. List of threatened vascular plants and vertebrates. ss. 95. Swedish Threatened Species Unit, Uppsala & Institute of Biology, Riga.
- MEUSEL H., JÄGER E. & WEINERT E. 1965. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. ss. 258 (Karten). G. Fischer, Jena.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. **15**: 1–303.
- ROSTAŃSKI K. & SOWA K. 1986–1987. Alfabetyczny wykaz efemerofitów Polski – Fragn. Flor. Geobot. **31–32**(1–2): 152–205.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. ss. 812. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- SCHWARZ Z. 1967. Badania nad florą synantropijną Gdańska i okolicy. – Acta Biol. Med. Soc. Sc. Gedan. **11**(2): 363–494.
- SZAFER W. 1919. Rodzina *Gramineae*. Trawy. – W: M. RACIBORSKI & W. SZAFER (red.), Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. **1**. Paprotniki, iglaste i jednoliścienne, ss. 230–365. Akademia Umiejętności, Kraków.
- TSVELEV N. N. 1984. Grasses of the Soviet Union. **1**. ss. 568. A. A. Balkema, Rotterdam.
- KRZYSZTOF ZIARNEK, *Dyrekcja Inńskiego i Szczecińskiego Parku Krajobrazowego, ul. Mickiewicza 41, PL-70-383 Szczecin; e-mail: park@inet.com.pl;*
- LUDWIK FREY, *Zakład Systematyki Roślin, Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków; e-mail: L.Frey@ib-pan.krakow.pl*

Przyjęto do druku: 25.01.2000 r.

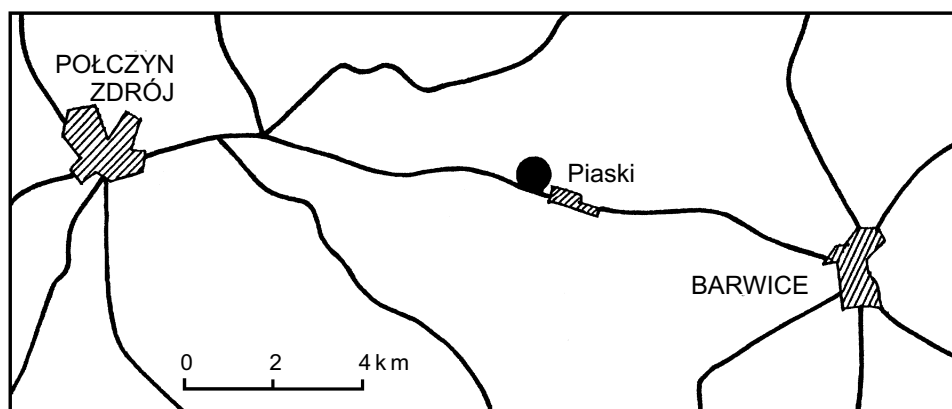
***Alchemilla filicaulis* subsp. *vestita* (Rosaceae) – nowy takson we florze polskiej**

Alchemilla filicaulis Buser subsp. *vestita* (Buser) M. E. Bradshaw ujmowany jest w randze podgatunku (WALTERS & PAWŁOWSKI 1968; OBERDORFER 1994; MIREK i in. 1995; RUTKOWSKI 1998), albo też odrębnego gatunku *Alchemilla vestita* (Buser) Raunk. (PAWŁOWSKI 1955; CLAPHAM i in. 1962; HULTÉN & FRIES 1986). Należy do sekcji *Alchemilla*, podsekcji *Heliodrosium* Rothm., serii *Vulgares* Buser i podserii *Hirsutae* H. Lindb., tj. przywrotników o owłosionych hypancjach i częściowo owłosionych szypułkach. Cechuje się wzrostem 10–30(40) cm, odstającą owłosioną łodygą (wraz z kwiatostanem), owłosionymi ogonkami liściowymi, nerkowatymi liśćmi odziomkowymi z 6–8(9) ząbkami, a także czerwono-fioletowo nabiegłymi najniższymi przylistkami. Ma żółtawe kwiaty, hypancja gęsto owłosiona i w nasadzie zaokrąglone, działki ostre i z zewnątrz owłosione, a szypułki obficie odstającą owłosione. Od *Alchemilla filicaulis* Buser subsp. *filicaulis*

[=*A. filicaulis* Buser s. stricto] opisywany takson różni się owłosieniem szypulek, całej łodygi (nie tylko w dole) i wszystkich hypancjów.

Zasięg *Alchemilla filicaulis* Buser subsp. *vestita* (Buser) M. E. Bradshaw obejmuje północną i zachodnią część Europy oraz wschodnią część Ameryki Północnej (HULTÉN & FRIES 1986). Takson ten uznawany jest za element borealno-podalpejski (OBERDORFER 1994). W Polsce dotychczas nie był notowany (MIREK i in. 1995). Jego obecność ujawnił przegląd materiałów zielnikowych, zgromadzonych przez autora podczas prowadzenia prac fitosocjologicznych na łąkach i pastwiskach w północnej Polsce.

Omawiany takson odnaleziono na Pomorzu Zachodnim, w mezoregionie Pojezierza Drawskiego – między Połczynem Zdrój a Barwicami, koło miejscowości Piaski (kwadrat ATPOL **BB54**, 13.06.1985, leg. T. Załuski, TRN) (Ryc. 1). Nieliczne jego okazy stwierdzono na ekstensywnie użytkowanym pastwisku w pobliżu młodnika sosnowego i niewielkiego zabagnienia, na stoku o nachyleniu 25° w kierunku NW, na glebie o odczynie kwaśnym (pH 4,5), wytworzonej z piasku gliniastego. Zbiorowisko roślinne reprezentuje suchą postać *Lolio-Cynosuretum*.

Ryc. 1. Stanowisko *Alchemilla filicaulis* Buser subsp. *vestita* (Buser) M. E. Bradshaw.

Fig. 1. Locality of *Alchemilla filicaulis* Buser subsp. *vestita* (Buser) M. E. Bradshaw.

Zdj.: Piaski, 13.06.1985, pow. 30 m², pokrycie warstwy c – 95%, pokrycie warstwy d – 65%; **Cynosurion**: *Trifolium repens* 2; **Arrhenatheretalia**: *Rumex thyrsiflorus* 1, *Trifolium dubium* 1, *Saxifraga granulata* +, *Taraxacum officinale* coll. +; **Molinio-Arrhenatheretea**: *Festuca rubra* 2, *Poa pratensis* 1, *Deschampsia caespitosa* 1, *Plantago lanceolata* 1, *Cerastium holosteoides* 1, *Achillea millefolium* 1, *Carex hirta* 1, *Rumex acetosa* +, *Holcus lanatus* +, *Ranunculus acris* +, *R. repens* +; **Sedo-Scleranthetea**: *Thymus serpyllum* 1, *Hieracium pilosella* 1, *Cerastium arvense* +, *Armeria maritima* subsp. *elongata* +; **Inne**: *Agrostis capillaris* 2, *Anthoxanthum odoratum* 2, *Veronica officinalis* 1, *V. chamaedrys* 1, *Luzula campestris* 1, *Ranunculus bulbosus* 1, *Equisetum arvense* 1, *Carex leporina* 1, *Pimpinella saxifraga* 1, *Hypochoeris radicata* 1, *Poa subcaerulea* 1, *Galium album* +, *Convolvulus arvensis* +, *Alchemilla filicaulis* subsp. *vestita* +, *Stellaria graminea* +, *Quercus robur* c +, *Rhytidadelphus squarrosus* d 4, *Hylacomium splendens* d 1.

Opisane stanowisko wskazuje, że wciąż istnieje prawdopodobieństwo odnajdywania w Polsce interesujących taksonów z rodzaju *Alchemilla*. Wynika stąd potrzeba zbierania dokumentacji zielnikowej podczas badań florystycznych i fitosocjologicznych.

Podziękowania. Pani dr Marii Pawlus dziękuję za potwierdzenie oznaczenia gatunku.

Summary. *Alchemilla filicaulis* subsp. *vestita* (Rosaceae) – a new taxon to the Polish flora. *Alchemilla filicaulis* Buser subsp. *vestita* (Buser) M. E. Bradshaw occurs in northern and western Europe, and hasn't been reported in Poland so far. Its locality has been found in Drawsko Lakeland (Pojezierze Drawskie – Pomorze Zachodnie region, ATPOL grid square BB54) near Piaski village. A few specimens of this taxon have been reported on extensively managed pasture representing a dry form of association *Lolio-Cynosuretum*.

LITERATURA

- CLAPHAM A. R., TUTIN T. G. & WARBURG E. F. 1962. Flora of the British Isles. Wyd. 2. ss. 1269. Cambridge Univ. Press, Cambridge.
- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of north european vascular plants. North of the Tropic of Cancer. 2. ss. i-xi + 499–968. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. 15: 1–303.
- OBERDORFER E. 1994. Pflanzensoziologische Exkursionsflora. Wyd. 7. ss. 1050. Verl. E. Ulmer, Stuttgart.
- PAWŁOWSKI B. 1955. *Alchemilla* L., Przywrotnik. – W: W. SZAFAER & B. PAWŁOWSKI (red.), Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych. 7, ss. 148–228. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Kraków – Warszawa.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. ss. 812. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- WALTERS S. M. & PAWŁOWSKI B. 1968. *Alchemilla* L. – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, D. M. MOORE, D. H. VALENTINE, S. M. WALTERS & D. A. WEBB (red.), Flora Europaea. 2. Rosaceae to Umbelliferae, ss. 48–64. Cambridge Univ. Press, Cambridge.

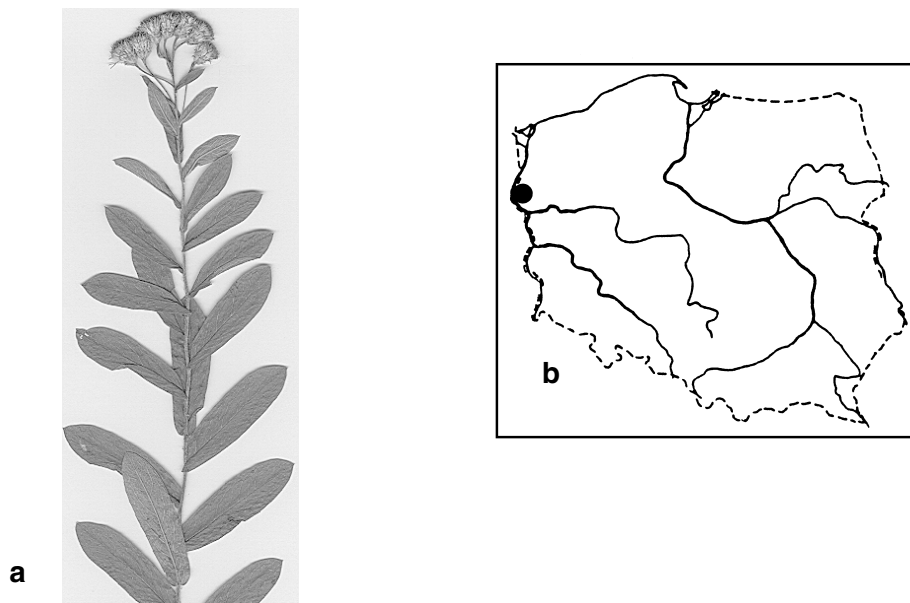
TOMASZ ZAŁUSKI, *Zakład Taksonomii i Geografii Roślin, Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, ul. Gagarina 9, PL–87–100 Toruń, Polska.*

Przyjęto do druku: 1.03.2000 r.

***Inula germanica* (Asteraceae) – potwierdzone stanowisko w rezerwacie „Bielinek” nad Odrą**

Oman niemiecki *Inula germanica* L. (Ryc. 1a) należy do gatunków europejsko-kontynentalnych (OBERDORFER 1994). Jego zwarty zasięg rozciąga się od południowego Uralu przez południową część Rosji, Kaukaz, południową i środkową Ukrainę, kraje bałkańskie, Nizinę Pannońską po wschodnią Austrię. Większe wyspowe stanowiska znajdują się w środkowej części Niemiec (MEUSEL i in. 1992). W Polsce notowany był tylko w Bielinku

nad Odrą (Ryc. 1b). Najbliższe istniejące jego stanowiska znajdują się w Turynгии, ok. 200 km na południowy-zachód od Bielinka (BARYŁA 1993). Dawniej rósł także koło Poczdamu i na lewym brzegu Odry w Oderbergu – ok. 10 km od Bielinka (ROTHMALER 1988).

Ryc. 1 (Fig. 1). a – *Inula germanica* L., b – stanowisko (locality of) *Inula germanica* w Polsce (in Poland).

Ten światłolubny gatunek uważany jest za charakterystyczny dla związku *Geranion sanguinei*, klasy *Trifolio-Geranietae sanguinei* (OBERDORFER 1994). W Polsce lokalnie wyróżnia zespół *Lithospermo-Quercetum subboreale*, występujący tylko w Bielinku (MATUSZKIEWICZ 1982).

Trzy dość liczne skupienia omana niemieckiego, wykazującego w połowie lat pięćdziesiątych zadowalającą żywotność (CELIŃSKI & FILIPEK 1958), nie zostały już w latach siedemdziesiątych i późniejszych odnalezione (BARYŁA 1993; ZAJĄC i in. 1992). Gatunek został uznany za wymarły w skali regionu (ŻUKOWSKI & JACKOWIAK 1995) i kraju (ZARZYCKI & SZELĄG 1992; BARYŁA 1993; RUTKOWSKI 1998).

Oman niemiecki odnaleziono ponownie w czerwcu 1999 r. podczas badań związanych z planem ochrony rezerwatu „Bielinek” (ZAŁUSKI 2000). Na zboczach między Doliną Akacją a Borsuczą, gdzie znajdowały się opisane wcześniej dwa skupienia (CELIŃSKI & FILIPEK 1958) znaleziono jeden okaz. Ponadto między Doliną Borsuczą a Wąwozem Paklonowym, w miejscu trzeciego stanowiska, znaleziono wraz z mgr Agnieszką Oleksiak jeszcze kilkadziesiąt egzemplarzy.

Okaz *Inula germanica* odnaleziony na stanowisku pierwszym posiadał 3 pędy wzniesione. Jeden z nich wydał później 3 koszyczki kwiatowe, jednak nasiona zaschły przed dojrzewaniem. Stanowisko drugie obejmowało 33 osobniki płonne (1 z 4 pędami wzniesionymi,

5 z 2 pędami i 27 z 1 pędem). Stanowiska trzecie, odległe od drugiego o około 25 metrów, liczyło 46 osobników (1 z 7 pędami wzniesionymi, 5 z 2 pędami i 40 z 1 pędem), w tym zaobserwowano 4 pędy kwitnące (o 1, 2, 6 i 7 koszyczkach). Rozmieszczenie stanowisk na mapie w skali 1 : 2000 znajduje się w materiałach do planu ochrony (ZAŁUSKI 2000).

Na stanowisku pierwszym i trzecim (zdj. 1) *Inula germanica* rośnie w płacie *Lithospermo-Quercetum subboreale*, natomiast na stanowisku drugim – w płacie murawy stepowej *Adonido-Brachypodietum* (postać kadubowa), nawiązującej do *Potentillo-Stipetum capillatae* (zdj. 2).

Zdj. 1 (Załuski 2000): Rezerwat „Bielinek”, data 3.08.1999, pow. zdj. 300 m², nachylenie stoku 40° SW, zwarcie warstwy a₁ – 70%, zwarcie warstwy a₂ – 25%, zwarcie warstwy b – 5%, pokrycie warstwy c – 60%, pokrycie warstwy d – 5%, liczba gatunków: 52.

Lithospermo-Quercetum subboreale, Quercetalia pubescentis: *Inula germanica* D 1, *Quercus pubescens* c +, *Anthericum liliago* D +, *Viola hirta* D +, *Hypericum montanum* +; **Quercu-Fagetea:** *Fagus sylvatica* a₂ 1, b +, c +, *Pyrus pyraeaster* b +, c +, *Acer campestre* c +, *Acer platanoides* c +; **Rhamno-Prunetea:** *Rosa canina* b 1, c 1, *Rhamnus catharticus* b +, c 1, *Berberis vulgaris* b +, c +, *Prunus spinosa* c +, *Rosa sherardii* b +; **Trifolio-Geranietea sanguinei:** *Vincetoxicum hirundinaria* 3, *Galium verum* 1, *Medicago falcata* 1, *Poa angustifolia* D +, *Clinopodium vulgare* +, *Coronilla varia* +, *Astragalus glycyphyllos* +; **Festuco-Brometea:** *Brachypodium pinnatum* 2, *Euphorbia cyparissias* 1, *Achillea pannonica* 1, *Carex humilis* 1, *Salvia pratensis* 1, *Aster linosyris* 1, *Campanula sibirica* 1, *Oxytropis pilosa* 1, *Plantago media* 1, *Phleum phleoides* +, *Stipa capillata* +, *Acinos arvensis* +, *Sanguisorba minor* +; **Molinio-Arrhenatheretea:** *Dactylis glomerata* 1, *Centaurea jacea* 1, *Taraxacum officinale* coll. +; **Inne:** *Quercus robur* a₁ 4, a₂ 2, b +, c 1, *Quercus petraea* a₁ 1, *Pinus sylvestris* a₁ 2, *Viscum album* subsp. *austriacum* a₁ +, *Juniperus communis* c +, *Thymus pulegioides* 1, *Pimpinella saxifraga* 1, *Falcaria vulgaris* 1, *Arctium nemorosum* +, *Hieracium murorum* +, *Hypnum cupressiforme* d 1, *Eurhynchium hians* d 1, *Fissidens taxifolius* d +, *Camptothecium lutescens* d +, *Cladonia* sp. d +.

Zdj. 2: Rezerwat „Bielinek”, data 20.08.1999, pow. zdj. 24 m², nachylenie stoku 35° SW, pokrycie warstwy c – 70%, liczba gatunków: 30. **Adonido-Brachypodietum pinnati, Festuco-Brometea:** *Brachypodium pinnatum* 3, *Carex humilis* 2, *Euphorbia cyparissias* 2, *Aster linosyris* 1, *Potentilla arenaria* 1, *Salvia pratensis* 1, *Phleum phleoides* 1, *Achillea pannonica* 1, *Anthericum liliago* 1, *Scabiosa canescens* +, *Stipa pulcherrima* +, *Plantago media* +, *Poa compressa* +; **Trifolio-Geranietea sanguinei:** *Vincetoxicum hirundinaria* 2, *Inula germanica* 1, *Poa angustifolia* D 1, *Medicago falcata* 1, *Coronilla varia* 1, *Galium verum* +, *Viola hirta* +; **Rhamno-Prunetea:** *Prunus spinosa* c 2, *Rosa canina* c 1; **Molinio-Arrhenatheretea:** *Dactylis glomerata* 1, *Centaurea jacea* 1; **Inne:** *Acer campestre* c 1, *Quercus robur* c +, *Juniperus communis* c +, *Festuca polesica* +, *Falcaria vulgaris* +, *Viola odorata* +.

Powyższe obserwacje dowodzą, że *Inula germanica* nadal występuje w Bieliniku na tych samych stanowiskach co dawniej, ale w mniejszej liczbie okazów i wykazuje osłabioną żywotność, co przejawia się małym udziałem pędów kwitnących. Prawdopodobnie oman w niektórych latach nie kwitnie wcale, przez co mógł być niezauważany w ubiegłym ćwierćwieczu. Usunięcie w 1999 r. licznych okazów robinii akacjowej rosnących obok stanowiska pierwszego stwarza nadzieję na przetrwanie tam populacji omana; konieczne są jednak regularne badania jej stanu i tendencji dynamicznych.

Summary. *Inula germanica* (Asteraceae) – confirmed locality in the “Bielinek” reserve on the Odra river (western Poland). The only locality of *Inula germanica* L. has been recorded in Poland in the “Bielinek” reserve. It has been recognized extinct in the 70’s. However, its occurrence has been confirmed in 1999 on the same localities. It grows in *Lithospermo-Quercetum subboreale* and *Adonido-Brachypodietum*.

LITERATURA

- BARYŁA J. 1993. *Inula germanica* L. – oman niemiecki. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.), Polska czerwona księga roślin, ss. 182–184. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- CELIŃSKI F. & FILIPEK M. 1958. Flora i zespoły roślinne leśno-stepowego rezerwatu w Bielinku nad Odrą. – *Bad. Fizjogr. Pol. Zach.* **4**: 5–198.
- MATUSZKIEWICZ W. 1982. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. ss. 298. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- MEUSEL H., JÄGER E., BRÄUTIGAM S., KNAPP H.-D., RAUSCHERT S. & WEINERT E. 1992. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. **3**. ss. i-ix + 422–688. (Karten). G. Fischer, Jena – Stuttgart – New York.
- OBERDORFER E. 1994. Pflanzensoziologische Exkursionsflora. Wyd. 7. ss. 1050. Verl. E. Ulmer, Stuttgart.
- ROTHMALER W. (Hrsg. SCHUBERT R. & VENT W.) 1988. Exkursionsflora für die Gebiete der DDR und der BRD. **4**, Kritischer Band. Wyd. 7. ss. 811. Volk u. Wissen Volkseigener Verlag, Berlin.
- RUTKOWSKI L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. ss. 812. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- ZAJĄC A., CIACIURA M. & ZAJĄC M. 1992. Waloryzacja przyrodnicza rezerwatu przyrody „Bielinek”. ss. 92. Mskr., Wydział Ochrony Przyrody Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, Kraków – Szczecin.
- ZAŁUSKI T. (red.) 2000. Dokumentacja florystyczna i fitosocjologiczna do planu ochrony rezerwatu „Bielinek”. ss. 16 + 13 tab. + 3 mapy. Mskr., Biuro Usług Ekologicznych i Urzędzeniowo-Leśnych „Operat” w Toruniu, Toruń.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. *Pr. Zakł. Taks. Roślin Uniw. A. Mickiewicza* **3**: 9–92.
- LUCJAN RUTKOWSKI i IWONA PASZEK, *Zakład Taksonomii i Geografii Roślin, Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, ul. Gagarina 9, PL-87-100 Toruń, Polska.*

Przyjęto do druku: 1.03.2000 r.

Salicetum silesiacae ass. nova w piętrze subalpejskim Babiej Góry w Karpatach Zachodnich – uzupełnienie

W 1991 r. opisano z piętra subalpejskiego Babiej Góry nowy zespół roślinny *Salicetum silesiacae* (PARUSEL 1991), którego nazwa – w świetle Kodeksu Nomenklatury Fitosocjologicznej (BARKMAN i in. 1995) – jest opublikowana nieważnie, ponieważ nie został wskazany typ nomenklatoryczny (holotyp) nowego syntaksonu (art. 5). W celu uprawnienia nazwy *Salicetum silesiacae* (art. 6) dokonano wyboru zdjęć fitosocjologicznych, będących lektotypami zespołu *Salicetum silesiacae* oraz jego podzespołów (art. 19).

Lektotyp zespołu *Salicetum silesiacae*: zdjęcie fitosocjologiczne numer 5 (zdjęcie w terenie nr 1) opublikowane w tabeli 1.

Lektotyp podzespołu *Salicetum silesiacae luzuletosum alpino-pilosae*: zdjęcie fitosocjologiczne numer 5 (zdjęcie w terenie nr 1) opublikowane w tabeli 1.

Lektotyp podzespołu *Salicetum silesiacae deschampsietosum flexuosae*: zdjęcie fitosocjologiczne numer 7 (zdjęcie w terenie nr 4) opublikowane w tabeli 1.

Zespół *Salicetum silesiacae* Parusel ex Parusel hoc loco został zaliczony do podzwiązku *Rhododendro-Vaccinion* Br.-Bl. 1926, związku *Vaccinio-Piceion* Br.-Bl. 1938 i klasy *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. 1939.

Summary. *Salicetum silesiacae* ass. nova in the subalpine belt of the Babia Góra Mt. in the West Carpathians – supplement. A new association, *Salicetum silesiacae*, described from the subalpine belt of the Babia Góra Mt., was published invalidly by the author (PARUSEL 1991). To fulfill – according to the Code of Phytosociological Nomenclature (BARKMAN *et al.* 1995) – conditions for validation of publication of the syntaxon name (art. 6), the following phytosociological relevés were chosen as lectotypes for the *Salicetum silesiacae* Parusel ex Parusel hoc loco association and for the name of subassociations (art. 19).

Lectotyp of the *Salicetum silesiacae* association: phytosociological relevé number 5 (relevé number 1 in the field work) published in the Table 1. Lectotyp of the *Salicetum silesiacae luzuletosum alpino-pilosae* subassociation: phytosociological relevé number 5 (relevé number 1 in the field work) published in the Table 1. Lectotyp of the *Salicetum silesiacae deschampsietosum flexuosae* subassociation: phytosociological relevé number 7 (relevé number 4 in the field work) published in the Table 1.

LITERATURA

BARKMAN J. J., MORAVEC J. & RAUSCHERT S. 1995. Kodeks nomenklatury fitosocjologicznej. Tłumaczenie K. CZYŻEWSKA, W. MATUSZKIEWICZ. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **16**: 1–58.

PARUSEL J. B. 1991. *Salicetum silesiacae* ass. nova w piętrze subalpejskim Babiej Góry w Karpatach Zachodnich. – Fragn. Flor. Geobot. **35**(1–2): 283–293.

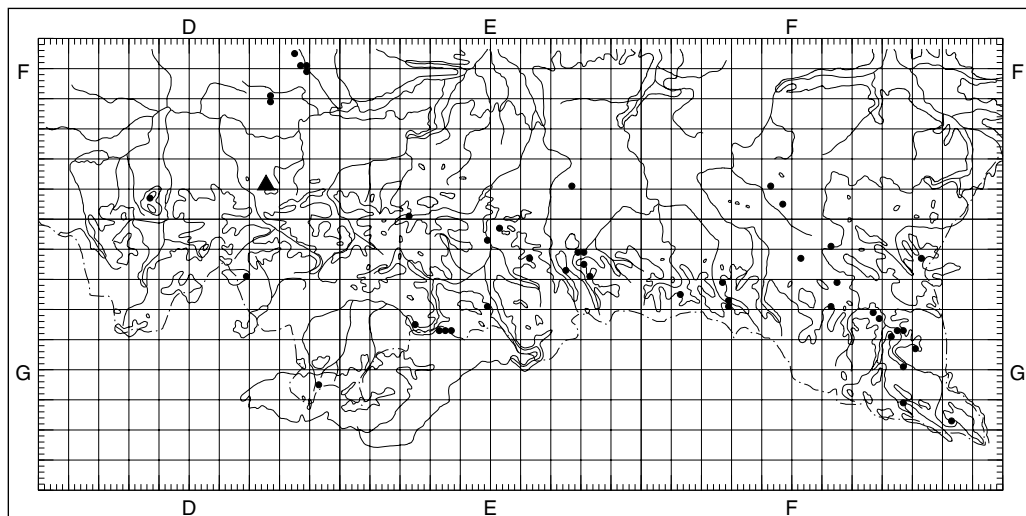
JERZY B. PARUSEL, *Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, ul. Św. Huberta 35, PL–40–543 Katowice, Polska.*

Przyjęto do druku: 4.01.2000 r.

Nowe stanowisko *Phyllitis scolopendrium* (Polypodiaceae) w Karpatach polskich

W 1999 r. odnalazłam nowe stanowisko *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newman na Górze Żar koło Kalwarii Zebrzydowskiej na Pogórze Wielickim (przynależność geograficzna według KONDRACKIEGO 1994), w kwadracie **DF87** w siatce ATPOL (Ryc. 1). Jest to pierwsze notowanie tego gatunku na Pogórze Wielickim, które wypełnia lukę zasięgową między Pogórzem Śląskim a Beskidem Wyspowym. Stanowisko to znajduje się na wysokości 520 m n.p.m., 30 m poniżej szczytu. Można do niego łatwo dotrzeć skręcając ze szlaku

zielonego (idącego z Kalwarii Zebrzydowskiej) w rów otaczający ruinę XIV-wiecznego zamku. Jęczyznik rośnie tu na stromym zboczu północnym, pokrytym rumoszem skalnym. Populacja liczy około 100 osobników.

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newman w Karpatach polskich: ● – stanowiska dotychczas znane (FREY & GUZIK 1969; ZAJĄC & ZAJĄC 1997), ▲ – nowe stanowisko.

Fig. 1. Distribution of *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newman in the Polish Carpathians: ● – hitherto know localities (FREY & GUZIK 1969; ZAJĄC & ZAJĄC 1997), ▲ – new locality.

W płacie o powierzchni 100 m² wraz z jęczyznikiem rosły, w warstwie drzew: *Abies alba*, w warstwie krzewów: *Sambucus nigra*, w runie: *Brachythecium velutinum*, *Dentaria glandulosa*, *Galeobdolon luteum*, *Mercurialis perennis*, *Mnium hornum*, *M. stellare*, *Oxalis acetosella*, *Plagiochila porelloides*, *Plagomnium affine*, *P. rostratum*, *Plagiothecium denticulatum*, *Polystichum aculeatum* i *Urtica dioica*.

Podziękowania. Panu prof. drowi hab. Ryszardowi Ochyrze dziękuję za oznaczenie mchów.

Summary. A new locality of *Phyllitis scolopendrium* (Polypodiaceae) in the Polish Carpathians. A new locality of this species was found on the Góra Żar (Pogórze Wielickie hills), square DF87 of ATPOL grid.

LITERATURA

FREY A. & GUZIK J. 1969. Materiały do atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Karpatach polskich. 3. *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm. – *Fragm. Flor. Geobot.* **15**(2): 213–223.

KONDRACKI J. 1994. Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne. ss. 340 + 1 mapa. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1997. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. ss. 100. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

ANNA MARIA OCIEPA, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27 PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: ociepa@fagus.ib.uj.edu.pl*

Przyjęto do druku: 6.12.1999 r.

Nowe stanowiska i żywiciel dla *Pluteus pouzarianus* (Fungi, Agaricales) w Polsce

Pluteus pouzarianus Sing. może być mylony z pospolitym w Polsce i bardzo podobnym *P. atricapillus* (Batsch) Fayod. Rozróżnienie obydwu grzybów jest możliwe dopiero przy użyciu mikroskopu na podstawie obecności bądź braku sprzążek; *P. pouzarianus* ma strzępki ze sprzążkami, natomiast u *P. atricapillus* sprzążki nie występują.

W Polsce *Pluteus pouzarianus* po raz pierwszy został podany z Krakowa przez WOJĘDĘ (1996). Kolejne osiem stanowisk znalazł ŁUSZCZYŃSKI (1997) w Kielcach.

Dwa nowe stanowiska zostały znalezione przez autora niniejszej notatki: (1) Wyżyna Śląska, Pagóry Jaworznickie. rez. „Dolina Żabnika”, ok. 2 km na E od stacji PKP Jaworzno-Ciężkowice, ok. 4,5 km na E od centrum Jaworzna, las z *Pinus sylvestris* (dominacja) i *Picea abies*, na powalonym pniu *Picea abies*, 08.07.1998, leg., det. M. Piątek (KRAM-F 39687); (2) Kotlina Sandomierska, Płaskowyż Tarnowski. Wałki, ok. 300 m na S od stacji PKP, ok. 14 km na NE od centrum Tarnowa, las z *Pinus sylvestris* i *Quercus robur*, na martwym pniaku *Pinus sylvestris*, 19.09.1995, leg., det. M. Piątek (KRAM-F 39686).

Do tej pory *Pluteus pouzarianus* podawany był w Polsce z *Abies alba* i *Pinus sylvestris*. Na stanowisku w rezerwacie „Dolina Żabnika” po raz pierwszy zebrano go na *Picea abies*. Prawdopodobnie po zwróceniu uwagi na tego grzyba zakres jego żywicieli zwiększył się (należy spodziewać się go na *Larix*), podobnie zresztą jak liczba stanowisk w Polsce. Znane są stanowiska w zniszczonych zbiorowiskach leśnych. Wskazują one, że nie jest to grzyb związany tylko z lasami naturalnymi i z tego względu można się spodziewać, że jest szerzej rozprzestrzeniony.

Summary. A new sites and host for *Pluteus pouzarianus* (Fungi, Agaricales) in Poland. *Pluteus pouzarianus* Sing. is macroscopically similar to *Pluteus atricapillus* (Batsch) Fayod. Microscopically the presence of clamps on hyphae differs it from *Pluteus atricapillus*. To the previously known nine localities for this fungus in Poland, a further two are added in this note. Hitherto in this country it has been reported on *Abies alba* and *Pinus sylvestris*. This note also provides information about a new host (*Picea abies*) in Poland.

LITERATURA

ŁUSZCZYŃSKI J. 1997. Interesting *macromycetes* found in the Kielce town (Central Poland). – Acta Mycol. **32**(2): 207–228.

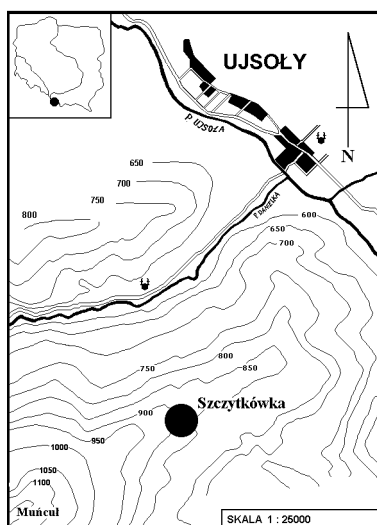
WOJEWODA W. 1996 (1995–1996). Grzyby Krakowa w latach 1883–1994 ze szczególnym uwzględnieniem *macromycetes*. – Stud. Ośr. Dok. Fizjogr. **24**: 75–110.

MARCIN PIĄTEK, *Zakład Mikologii, Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska; e-mail: mpiatek@ib-pan.krakow.pl*

Przyjęto do druku: 6.12.1999 r.

***Buxbaumia aphylla* (Musci, Buxbaumiaceae) w Beskidach Zachodnich**

Buxbaumia aphylla Hedw. jest jednym z dwóch przedstawicieli rodzaju *Buxbaumia* w Polsce (OCHYRA i in. 1992). W przeciwieństwie do *B. viridis* (DC.) Moug. & Nestl. spotykanego głównie w górach (SZMAJDA i in. 1991), *B. aphylla* jest mchem niżowym. W Beskidach Zachodnich jest gatunkiem bardzo rzadkim, znanym do tej pory z trzech stanowisk (Babia Góra – REHMANN 1864, Mostownica i Przełęcz Borek w Gorcach – LISOWSKI & KORNAŚ 1966), dlatego godnym odnotowania jest fakt występowania dość licznej populacji tego mchu w buczynie w pobliżu polany Szczytkówka (gmina Ujszoły, kwadrat ATMOS Gd 33, wysokość ok. 870 m n.p.m.) w Beskidzie Wysokim (Ryc. 1).

Ryc. 1. Nowe stanowisko *Buxbaumia aphylla* Hedw. (czarne koło) w Beskidzie Wysokim.

Fig. 1. New station of *Buxbaumia aphylla* Hedw. (black circle) in the Beskid Wysoki Mts.

Stanowisko to odkryte zostało w lipcu 1996 r. (KOWALCZYK 1997) i utrzymuje się tam do chwili obecnej. Od 1996 r. w miesiącach letnich (lipiec, sierpień – data ostatniej obserwacji: 11.08.1999 r.), każdego roku stwierdzano obecność od 6 do 15 sporofitów omawianego gatunku.

Summary. *Buxbaumia aphylla* (Musci, Buxbaumiaceae) in the Beskidy Zachodnie Mts. *Buxbaumia aphylla* Hedw. is a lowland moss species, very rarely occurring in the mountains. In the Beskidy Zachodnie Mts. it has been known only from three localities in the Gorce Mts. (2) and in the Babia Góra massif (1). In 1996 a quite numerous locality of *B. aphylla* was discovered in the beech forest near the Szczytkówka (Ujsoly commune, ATMOS grid square **Gd 33**, 870 m above sea level) in the Beskid Wysoki Mts. (Fig. 1), which exists till the present time (last observation: 11.08.1999). During field observations, which have been conducted since 1996 (as a rule in the July-August), between 6 and 15 sporophytes of this species have been found each year.

LITERATURA

- KOWALCZYK B. 1997. Contribution for knowledge of bryophyta of Beskid Żywiecki – mosses and liverworts of the Polana Szczytkówka and environs. – W: Genetic aspects in taxonomy of bryophytes. Abstracts. Second Bryological Conference, 14–15 October 1997, Poznań. ss. 10–11. Department of Genetics, Institute of Experimental Biology, Adam Mickiewicz University, Poznań & Bryological Section of the Polish Botanical Society.
- LISOWSKI S. & KORNAŚ J. 1966. Mchy Gorców. – *Fragm. Flor. Geobot.* **12**(1): 41–111.
- OCHYRA R., SZMAJDA P. & BEDNAREK-OCHYRA H. 1992. List of mosses to be published in ATMOS. – W: R. OCHYRA & P. SZMAJDA (red.), Atlas of the geographical distribution of mosses in Poland. **8**, ss. 9–14. W. Szafer Institute of Botany of the Polish Academy of Sciences & Adam Mickiewicz University, Kraków – Poznań.
- REHMANN A. 1864. O mchach i wątrobowcach Galicyi Zachodniej i stosunku ich do ogółu roślinności. – *Roczn. Tow. Nauk. Krak.* **31**: 257–312.
- SZMAJDA P., BEDNAREK-OCHYRA H. & OCHYRA R. 1991. M. 639. *Buxbaumia viridis* (DC.) Moug. & Nestl. – W: R. OCHYRA & P. SZMAJDA (red.), Atlas of the geographical distribution of spore plants in Poland, Ser. V. Mosses (Musci) **7**, ss. 47–52. W. Szafer Institute of Botany of the Polish Academy of Sciences & Adam Mickiewicz University, Kraków – Poznań.

BOŻENA KOWALCZYK & ADAM STEBEL, *Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa, Śląska Akademia Medyczna, ul. Jagiellońska 4, PL-41-200 Sosnowiec, Polska.*

Przyjęto do druku: 18.10.1999 r.

Stanowiska *Trapeliopsis pseudogranulosa* (*Trapeliaceae*, *Ascomycota lichenisati*) na północy Polski

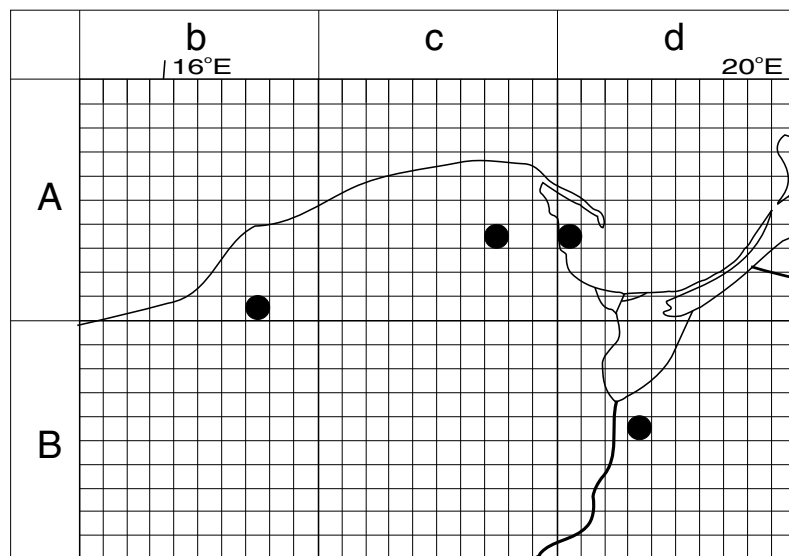
W zachodniej części Pojezierza Iławskiego, na Pojezierzu Kaszubskim znalazłem w terenie oraz w zbiorach zielnikowych UGDA-L pochodzących stamtąd, kilka nowych stanowisk *Trapeliopsis pseudogranulosa* Coppins & P. James. Porost ten jest prawdopodobnie

dość częsty, a brak danych o jego występowaniu w północnej części kraju spowodowany jest głównie omijaniem zajmowanych przez niego siedlisk oraz myleniem z innymi taksonami tego rodzaju.

Trapeliopsis pseudogranulosa jest podobny do sorediowanych form *T. aeneofusca* (Flk.) Coppins & P. James i *T. gelatinosa* (Flk.) Coppins & P. James oraz *T. flexuosa* (Fr.) Coppins & P. James i *T. granulosa* (Hoffm.) Lumbsch, jednakże różni się od nich reakcjami barwnymi, jak też wymaganiami ekologicznymi.

Na wszystkich zanotowanych stanowiskach na północy Polski *Trapeliopsis pseudogranulosa* stwierdzony został w buczynach, zniekształconych czasem nasadzeniami sosnowymi (Ryc. 1). Rósł na przydrożnych skarpach bądź stokach rowów odwadniających, w miejscach wilgotnych i ocienionych przez drzewa.

W Polsce *Trapeliopsis pseudogranulosa* notowany był ponadto jedynie w Tatrach (ALSTRUP & OLECH 1990, 1992) i Beskidzie Sądeckim (ŚLIWA 1998).

Ryc. 1. Stanowiska *Trapeliopsis pseudogranulosa* Coppins & P. James w północnej Polsce.

Fig. 1. Localities of *Trapeliopsis pseudogranulosa* Coppins & P. James in northern Poland.

Wykaz stanowisk:

Ab97: Pomorze Zachodnie, Wysoczyzna Damnicka, Nadleśnictwo Ustka, obręb Ustka, oddz. 216, ok. 3 km na N od Machowina, na skarpie rowu odwadniającego, 24.01.1986, leg. I. Izydorek (UGDA-L-4285) [podawany w pracy W. FAŁTYNOWICZA (1992) jako *Lecidea aeneofusca* Flk.].

Ac67: Pomorze Zachodnie, Pojezierze Kaszubskie 1. nadleśnictwo Strzebielino, leśnictwo Kętrzyno, oddz. 261, ok. 1 km na W od wsi Porzece nad Łebą, na skarpie przydrożnej w buczynie, 16.05.1998, leg. M. Kukwa (hb. Kuk. 236). 2. nadleśnictwo Strzebielino, oddz. 234, ok. 1,5 km na W od miejscowości Paraszyno, na skarpie przydrożnej w buczynie, 08.1998, leg. M. Kukwa (hb. Kuk. 237).

Ad60: Pomorze Zachodnie, Pobrzeże Kaszubskie, Gdynia Leszczynki, ok. 2 km na W, na skarpie w buczynie, 23.02.1989, leg. W. Fałtynowicz (UGDA-L).

Bd43: Pojezierze Iławskie, nadleśnictwo Kwidzyn, leśnictwo Lisewo, oddz. 199, ok. 1 km na NE od wsi Ryjewo, na skarpie w zniekształconej buczynie na siedlisku prawdopodobnie pogrądownym, 07.09.1998, leg. M. Kukwa (hb. Kuk. 235).

Podziękowania. Jestem bardzo wdzięczny Panu Prof. drowi hab. Wiesławowi Fałtynowiczowi za udostępnienie niepublikowanych danych i uwagi dotyczące niniejszej notatki. Pani Dr Jolancie Miądlkowskiej za potwierdzenie poprawności moich oznaczeń oraz Pani Dr Urszuli Bielczyk za informację o występowaniu *Trapeliopsis pseudogranulosa* na południu Polski. Chciałbym także podziękować moim przyjaciółom Agnieszce Doborzyńskiej, Marzenie Zoch i Jackowi Turynowi za pomoc w zbiorze materiałów oraz Tomaszowi Pactwa „Bilbo” za udzielenie gościny w Porzeczu na czas zbioru porostów. Badania częściowo finansowane z grantu KBN nr 6 P04G 078 15.

Summary. Localities of *Trapeliopsis pseudogranulosa* (Trapeliaceae, Ascomycota lichenisati) in northern Poland. Up to now *Trapeliopsis pseudogranulosa* Coppins & P. James has been reported only in the South Poland. Four localities of that species were found in the lowlands (North Poland) during the field and herbarium researches. It occurred on soil in beech forests in shaded and humid situations. This species is probably more common, but it was overlooked in the field and mistaken with similar taxa (e.g. *T. aeneofusca*).

LITERATURA

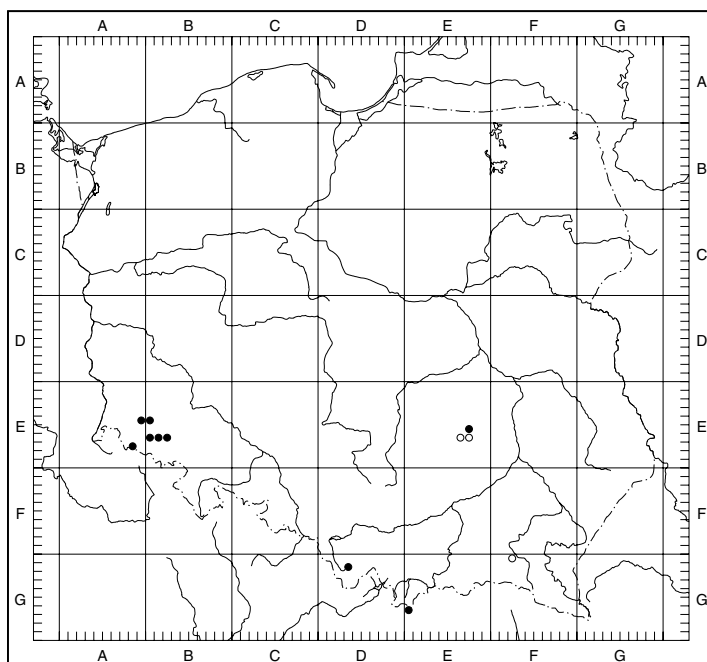
- ALSTRUP V. & OLECH M. 1990. Addition to the lichen flora of the Polish Tatra Mountain. II. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **968** Pr. Bot. **21**: 211–217.
- ALSTRUP V. & OLECH M. 1992. Checklist of the Lichens of the Tatra National Park, Poland. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **1059** Pr. Bot. **24**: 185–206.
- FAŁTYNOWICZ W. 1992. The lichens of Western Pomerania (NW Poland). An ecogeographical study. – Polish Bot. Stud. **4**: 1–182.
- ŚLIWA L. 1998. Antropogeniczne przemiany lichenoflory Beskidu Sądeckiego. – Pr. Bot. Uniw. Jagiell. **31**: 1–158.
- MARTIN KUKWA, *Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański, Al. Legionów 9, 80–441 Gdańsk; e-mail: dokmak@univ.gda.pl*

Przyjęto do druku: 15.12.1999 r.

Wyginiecie rzadkiego gatunku porostu *Lasallia pustulata* w rezerwacie „Prządki” koło Krosna (Pogórze Dynowskie)

Lasallia pustulata Merat [= *Umbilicaria pustulata* Hoffm.] jest w Polsce jedynym przedstawicielem tego rodzaju. Znajduje się na czerwonej liście porostów zagrożonych i jest zaliczana do kategorii rzadkie – R (CIEŚLIŃSKI i in. 1992). Wschodnią granicę zwartego zasięgu osiąga w Polsce w Sudetach, skąd podawana jest z kilku stanowisk zarówno

w literaturze (STEIN 1879; EITNER 1911; SEAWARD i in. 1981), jak i w zielnikach [leg. I. Wojciechowski 1959 (LBL-L)], [leg. K. Borowicz 1956 (POZ-L)], [leg. J. Nowak 1970 (LBL-L)], [leg. J. Nowak 1976 (LBL-L)], [leg. J. Nowak 1978 (KRAM-L-22934)], [leg. E. Kozioł 1987 (LBL-L)]. Poza obszarem zwartego zasięgu występuje w nielicznych, odosobnionych miejscach (Ryc. 1). Podawana była z Krainy Świętokrzyskiej ze Świętego Krzyża (BERDAU 1876) i Łysogóry (BŁOŃSKI 1890), jednakże stanowiska te obecnie uznane są za wymarłe (CIEŚLIŃSKI 1991) oraz z Przedgórza Iłżeckiego (SEPSKI 1984). Natomiast w Karpatach Zachodnich *L. pustulata* odnaleziona została jedynie na trzech odizolowanych stanowiskach: w Beskidzie Śląskim (KISZKA 1972; NOWAK 1972), w Tatrach [leg. St. Matuszewska 1959 (LBL-L)] i na Pogórzu Dynowskim [leg. M. Olech 1974 (KRA-L)].

Ryc. 1. Mapa rozmieszczenia *Lasallia pustulata* Merat w Polsce w siatce kwadratów ATPOL (ZAJĄC 1978) w oparciu o dane literaturowe i materiały zielnikowe KRA-L, KRAM-L, KRAP-L, LBL-L, POZ-L, UGDA-L (akronimy według MİRKA i in. 1997). ● – stanowisko prawdopodobnie istniejące – ostatnio nie potwierdzone, ○ – stanowisko wymarłe.

Fig. 1. Distribution map of *Lasallia pustulata* Merat in Poland using the ATPOL grid square system (ZAJĄC 1978) on the base of literature and herbarium material KRA-L, KRAM-L, KRAP-L, LBL-L, POZ-L, UGDA-L (acronyms according to MIREK *et al.* 1997). ● – locality probably still exists – not confirmed recently, ○ – extinct locality.

Stanowisko z Pogórza Dynowskiego jest najbardziej wysuniętym na wschód w Polsce, leży w rezerwacie „Prządki” w miejscowości Czarnorzeki. Prowadzone przeze mnie badania na terenie tego rezerwatu nie potwierdziły, niestety, występowania tego porostu. Gatunek ten nie występuje ani na blokach skalnych silnie eksploatowanych przez turystów, ani w miejscach niedostępnych dla zwiedzających. Warto podkreślić, że na okazach

zielnikowych stwierdziłam liczne ślady degeneracji plechy w postaci ubytków, zagłoneń, zaburzenia symetrii, świadczące o złych warunkach siedliskowych, a także o rozpoczętym procesie obumierania plech. Wskazane byłoby sprawdzić stanowiska poza granicą zwartego zasięgu, gdyż jest wielce prawdopodobne, że *Lasallia pustulata* występuje obecnie tylko w granicach zwartego zasięgu. Przyczyną tego stanu może być wpływ zanieczyszczenia powietrza o charakterze globalnym, a także zmiana klimatu na korzyść wpływów suchego klimatu kontynentalnego, podczas gdy gatunek ten chętniej osiedla się w miejscach wilgotnych.

Wykaz stanowisk:

- AE78** Sudety Zachodnie, Góry Izerskie, Zbójnickie Skały obok Szklarskiej Poręby, 660 m [*leg. J. Nowak* 1976 (LBL–L)], 750 m [*leg. J. Nowak* 1970 (LBL–L)], bez podania wysokości [*leg. I. Wojciechowski* 1959 (POZ–L)].
- BE40** Dolny Śląsk, Lwówek Śląski, Lwóweckie Skały, 280 m [*leg. E. Koziół* 1987 (LBL–L, 22934)];
- 60** Sudety Zachodnie, Kotlina Jeleniogórska, Jelenia Góra, Klasztor Paulinów [EITNER 1910: 22];
- 61** Kotlina Jeleniogórska, 2 km na NNE od Sosnowki, 450 m [SEAWARD i in. 1981: 108];
- 62** Sudety Zachodnie, Kotlina Jeleniogórska, Góry Sokole, Góra Sokolik koło Trzcińska, 600 m [*leg. J. Nowak* 1978 (KRAM–L, 22934)];
- 72** Góry Kaczawskie, Wysoczyzna Ostrzycy, rezerwat Ostrzyca Proboszczowicka, 499 m [*leg. K. Browicz* 1956 (POZ–L)].
- DG13** Beskidy Zachodnie, Beskid Śląski, nad wsią Kamesznica, 580 m [KISZKA 1972: 401 (KRAP–L)].
- EE58** Wyżyna Kielecka, Pogórze Iłżeckie, w dolinie rzeki Kamiennej, Styków, 210 m [SEPSKI 1986: 305];
- 66** Góry Świętokrzyskie, Łyse Góry [BŁOŃSKI 1890: 163];
- 67** Święty Krzyż [BERDAU 1876: 86].
- EG60** Tatry Wysokie, Mieguszowiecki Szczyt [*leg. St. Matuszewska* 1595 (LBL–L)].
- FG02** Pogórze Dynowskie, rezerwat Prządki koło Krosna, 517 m [*leg. M. Olech* 1974 (KRA–L)].

Summary. Extinction of rare lichen species *Lasallia pustulata* in “Prządki” nature reserve near Krosno (Dynowskie Upland). *Lasallia pustulata* is rare species in Poland (it has been hitherto recorded from very few localities). The species has its eastern limit of distribution in the Sudety Mts. Unfortunately, its easternmost locality in “Prządki” nature reserve (Dynowskie Foreland – Pogórze Dynowskie) is at present extinct.

LITERATURA

- BERDAU F. 1876. Liszajniki izsledowannyje do sich por w oblasti Warszawskovo Uczebnovo Okrug a z ukazaniem na morfologii i fizjologii liszajnkow. ss. 125. Tipogr. K. Kowalewskiego, Warszawa.
- BŁOŃSKI F. 1890. Wyniki poszukiwań florystycznych skrytokwiatowych dokonanych w ciągu lata r. 1889 w obrębie 5-ciu powiatów Królestwa Polskiego. – Pam. Fizjogr. **10**: 129–190.
- CIEŚLIŃSKI S. 1991. Stan aktualny oraz zmiany we florze porostów naskalnych i naziemnych w Świętokrzyskim Parku Narodowym. – Parki Nar. i Rez. Przyr. **10**(3–4): 125–136.
- CIEŚLIŃSKI S., CZYŻEWSKA K. & FABISZEWSKI J. 1992. Czerwona lista porostów zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HENRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2, ss. 57–74. Instytut Botaniki, Polska Akademia Nauk, Kraków.

- EITNER E. 1911. Dritten Nachtrag zur Schlesischen Flechtenflora. – Jahrb. Schles. Ges. vaterl. Kultur **88**(1): 20–60.
- KISZKA J. 1972. *Gyalidea fritzei* (Stein) Vězda var. *rivularis* (Eitner) Vězda i *Umbilicaria pustulata* (L.) Hoffm. w Beskidzie Śląskim. – Fragm. Flor. Geobot **18**(3–4): 399–402.
- MIREK Z., MUSIAŁ L. & WÓJCICKI J. J. 1997. Polish herbaria. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **18**: 3–116.
- NOWAK J. 1972. Problemy rozmieszczenia porostów (*Lichenes*) w polskich Beskidach Zachodnich (podokręg śląsko-babiogórski). – Fragm. Flor. Geobot. **18**(1): 45–144.
- SEAWARD M. R. D., BYLIŃSKA E. A. & GOYAL R. 1981. Heavy metal content of *Umbilicaria* species from the Sudety region of SW Poland. – OIKOS **36**(1): 107–113.
- SEPSKI S. 1984(1986). *Lasallia pustulata* (L.) Merat i *Lecanora subradiosa* Nyl. w Krainie Świętokrzyskiej – Fragm. Flor. Geobot. **30**(3): 305–309.
- STEIN B. 1879. Flechten. In: Cohn's Kryptogamen – Flora von Schlesien. – Jahrb. Schles. Ges. vaterl. Kultur **2**(2): 1–400.
- ZAJĄC A. 1978. Atlas of distribution of vascular plants in Poland (ATPOL). – Taxon **27**(5–7): 481–484.

BEATA KRZEWICKA, *Instytut Botaniki, Zakład Badań i Dokumentacji Polarnej, Uniwersytet Jagielloński, Kopernika 27, PL–31–501 Kraków; e-mail: krzewicka@ib.uj.edu.pl*

Przyjęto do druku: 21.10.1999 r.